

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Н. Г. Сейсебаєва

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКУ**

**Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»**

**Запоріжжя
2024**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Н.Г. Сейсебаєва

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКУ**

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 13 від 25.06.2024 р.

Запоріжжя
2024

УДК 657:334.722]:347.7(076.5)
С288

Сейсебасва Н. Г. Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності та обліку: методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит» Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 72 с.

У виданні викладено зміст практичних занять відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності та обліку». Подано тематику занять, надано плани опрацювання теоретичних питань, короткі теоретичні відомості, запропоновано контрольні питання й тести, практичні завдання, інтерактивні вправи. Для поглибленого вивчення програмного матеріалу рекомендовано літературу.

Увагу акцентовано на актуальних питаннях ведення підприємницької діяльності та обліку з урахуванням нормативно-правового забезпечення; на особливостях обліку процесу створення, реорганізації, ліквідації та банкрутства підприємства. Програмний матеріал унаочнено рисунками, схемами, таблицями.

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит».

Рецензент

С. А. Кушнір, доктор економ. наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Відповідальний за випуск

Н. М. Проскуріна, доктор економ. наук, професор, завідувач кафедрою обліку та оподаткування

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
<i>Змістовий модуль 1. ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ</i>	6
Практичне заняття 1	6
Тема 1. Особливості підприємницької діяльності в Україні.....	6
Тема 2. Державне регулювання підприємницької діяльності.....	6
Тема 3. Інституційна база регулювання підприємницької діяльності.....	6
<i>Змістовий модуль 2. РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІКРОРІВНІ</i>	17
Практичне заняття 2	17
Тема 4. Нормативні документи з регулювання обліку на підприємстві....	17
Тема 5. Розпорядчі документи з регулювання організації облікового процесу	17
Тема 6. Регламентація фінансової, управлінської та податкової звітності	17
<i>Змістовий модуль 3. ПРОЦЕДУРА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРВИННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА</i>	24
Практичне заняття 3	24
Тема 7. Легітимація суб'єктів підприємництва.....	24
<i>Змістовий модуль 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА</i>	34
Практичні заняття 4-5	34
Тема 8. Порядок та передумови «реорганізації підприємства».....	34
Тема 9. Порядок та передумови поділення підприємств.....	34
Тема 10. Порядок та передумови перетворення підприємств.....	34
<i>Змістовий модуль 5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЙОГО ЛІКВІДАЦІЇ</i>	44
Практичне заняття 6	44
Тема 11. Порядок припинення підприємства та особливості обліку при цьому	44
<i>Змістовий модуль 6. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ВИЗНАНІ БАНКРУТОМ</i>	56
Практичне заняття 7	56
Тема 12. Нормативно-правове регулювання та облік на підприємствах, що визнані банкрутом.....	56
Рекомендована література	69
Використана література	70

ВСТУП

Курс «Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності та обліку» належить до циклу дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності. *Предметом його вивчення є взаємовідносини підприємництва та держави, а об'єктом – нормативно-правова база забезпечення підприємницької діяльності та обліку в Україні.*

Метою вивчення навчальної дисципліни «Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності та обліку» є розгляд теоретичних і практичних питань, пов'язаних з підприємницькою діяльністю та обліком в Україні, засвоєння основ підприємницької діяльності та організації обліку, набуття навичок тлумачення та застосування чинного законодавства у сфері підприємницької діяльності та обліку.

Основні завдання дисципліни «Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності та обліку»:

- ✓ засвоєння законодавчих основ підприємницької діяльності та обліку в Україні;
- ✓ розгляд видів та особливостей підприємницької діяльності;
- ✓ ознайомлення з особливостями нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів господарювання та обліку;
- ✓ набуття навичок застосування чинного законодавства у сфері підприємницької діяльності та обліку.

Важливе місце у структурі курсу «Нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності та обліку» відведено практичним заняттям. У виданні запропоновано їх тематику та зміст, визначено послідовність опрацювання навчального матеріалу. У межах кожної теми передбачено розгляд окремих теоретичних положень дисципліни, проведення діагностики та актуалізації знань за контрольними питаннями й тестами, набуття необхідних умінь і навичок у ході виконання практичних завдань та інтерактивних вправ. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений програмою для засвоєння в процесі практичних занять, виноситься на підсумковий контроль.

Пропоноване видання розроблене автором із метою організації навчальної діяльності студентів, спрямованої на самопідготовку до практичних занять. Видання сприятиме ефективній і якісній підготовці здобувачів освіти до практичних занять, поточного й підсумкового семестрового контролю, а також раціональному використанню часу, відведеного на опанування навчальної дисципліни.

Усвідомлена підготовка до практичних занять сприятиме активізації розумової діяльності студентів, формуванню потреби в оволодінні знаннями, розвитку інтелектуальних і аналітичних здібностей, досягненню програмних результатів навчання, підвищенню інтересу до майбутньої професійної діяльності.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЇЇ ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема 1. Особливості підприємницької діяльності в Україні

1.1 Сутність та юридична природа підприємницької діяльності як правового регулювання.

1.2 Підприємництво як основна форма господарської діяльності: поняття, ознаки, принципи.

1.3 Сутність, поняття та характеристика регулювання обліку в Україні.

Тема 2. Державне регулювання підприємницької діяльності

2.1 Державне регулювання підприємницької діяльності: мета, суб'єкти.

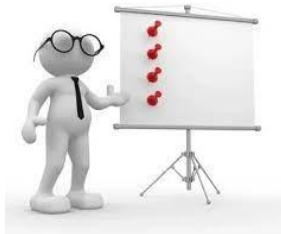
2.2 Рівні та підходи регулювання обліку.

2.3 Моделі регламентації обліку на макрорівні.

Тема 3. Інституційна база регулювання підприємницької діяльності

3.1 Інституційна база регулювання підприємницької діяльності.

3.2 Удосконалення нормативно-методичного регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Теоретичні основи практичного заняття

Підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Підприємцями в Україні можуть бути особи, які володіють повною цивільною дієздатністю, в тому числі фізичні особи, що досягли 16-річного віку, якщо їхні батьки (усиновителі) чи інші особи, що їх замінюють, надали на це письмову згоду. Відповідно до ч. 2 статті 42 Конституції України законом обмежується підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Закон також забороняє займатися підприємницькою діяльністю: військовослужбовцям; суддям, працівникам прокуратури, правоохоронних органів; особам, яких суд обмежив у праві займати певні посади чи займатися певною діяльністю (протягом строку такого обмеження); особам, засудженим за корисливі злочини (до зняття чи погашення судимості).

Підприємництво можуть здійснювати: фізичні особи (підприємці); юридичні особи, створені відповідно до законодавства України. Ведення підприємницької діяльності має відповідати загальним принципам господарювання в Україні та здійснюватися за спеціальними принципами підприємництва.

До загальних принципів господарювання згідно з Господарським кодексом належить:

✓ розвиток економічної різноманітності та рівноправний захист усіх суб'єктів господарювання державою;

✓ забезпечення свободи здійснення підприємницької діяльності у межах, що окреслені законом;

✓ вільне переміщення капіталу, товарів та послуг на території України;

✓ із метою забезпечення наявності чесної конкуренції здійснювати обмеження державного регулювання економічних процесів у підприємстві;

✓ екологічний захист населення, захист прав споживачів і безпеки суспільства та держави;

✓ захист і підтримка національного товаровиробника;

✓ заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Спеціальними принципами підприємницької діяльності є:

1) вільне обрання виду діяльності, залучення до підприємницької діяльності майна й коштів юридичних осіб і громадян;

2) право самостійно будувати стратегію та програму діяльності;

3) свобода вибору постачальників і споживачів виготовленої продукції;

4) встановлення цін адекватних законодавству;

5) право вільно наймати працівників;

6) користування матеріально-технічними, фінансовими, трудовими, природними та іншими ресурсами, застосування дозволено чинним законодавством;

7) самостійний розподіл прибутку, що залишається після внесення платежів, встановлених законодавством;

8) незалежна реалізація підприємцем (юридичною особою) зовнішньоекономічної діяльності.

Основною метою підприємництва є виконання таких функцій:

✓ інноваційної (творчої),

✓ ресурсної,

✓ організаційної (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Основні функції підприємництва

Отже, **підприємництво** – це вид економічної діяльності, основною метою якої є одержання прибутку шляхом поєднання індивідуальної та суспільної вигоди на принципах незалежності, ризику, відповідальності та інноваційності, що здійснюється індивідуально або колективно. Метою підприємництва є виготовлення такого продукту (товару, послуги, інформації тощо), який би мав попит у користувачів на ринку та забезпечив підприємця позитивним фінансовим результатом – прибутком. Функціонування підприємництва імовірно лише при дотриманні економічної свободи, яка складається з таких елементів (рис. 1.2).

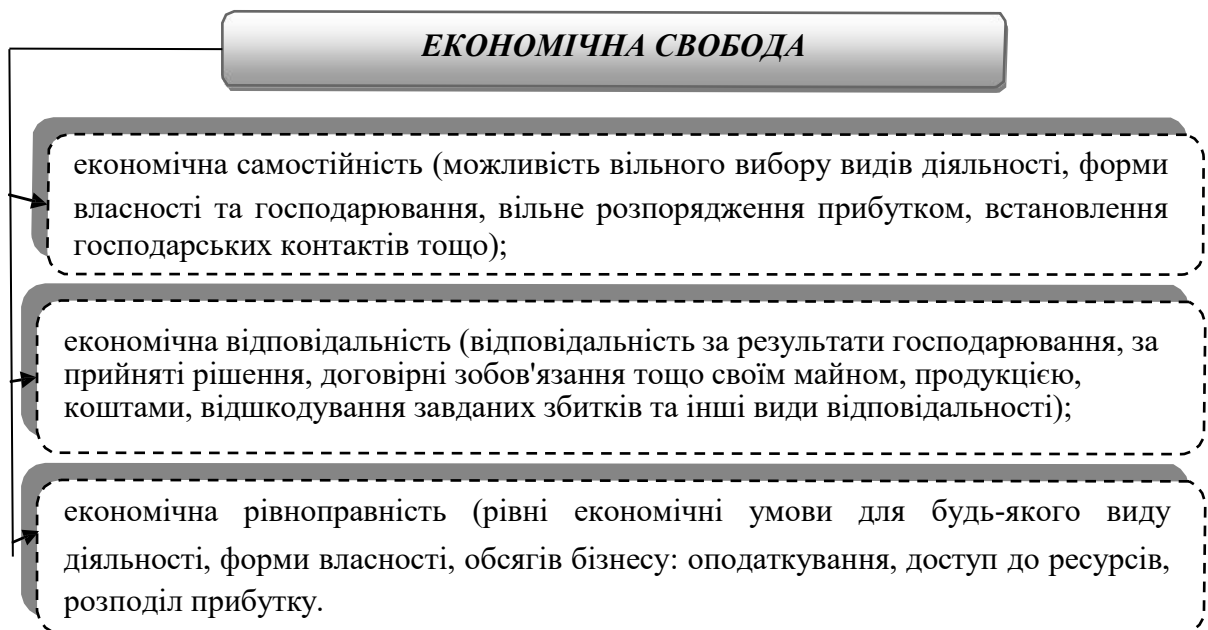

Рисунок 1.2 – Елементи економічної свободи

Для окреслення суті підприємництва потрібно зважати на те, що воно є багаторівневим явищем. Його соціально-економічний зміст розглядається як економічна категорія, особливий чинник виробництва, активний і динамічний елемент бізнесу, винятковий вид діяльності, певний вид і стиль господарської поведінки (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Структурно-елементна характеристика підприємництва

Сутність поняття та характеристика регулювання обліку в Україні.

Бухгалтерський облік є основою інформаційного забезпечення та одним із важливих інструментів збору, узагальнення й обробки інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. У зв'язку з цим система бухгалтерського обліку в сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного нормативно-правового забезпечення. Таке забезпечення формувалося протягом двох останніх десятиріч і перебуває в процесі постійних змін, які супроводжуються політичними, економічними, інтеграційними, соціальними та іншими чинниками.

Регулювання бухгалтерського обліку – це створення та застосування системи правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які носять обов'язковий характер і спрямовані на забезпечення та захист інтересів користувачів.

Засади регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності визначаються з метою:

1) застосування системи правил для ведення бухгалтерського обліку, що гарантують і захищають інтереси держави, підприємства, контрагентів і різноманітних користувачів облікової інформації;

2) полегшення процесу здійснення облікових робіт, оптимізації системи бухгалтерського обліку;

3) розробки цілісних форм фінансової звітності для всіх підприємств, що дає змогу провести збір і систематизацію інформації.

Правове регулювання являє собою діяльність держави з внесення організованості, впорядкованості в різні сфери бухгалтерського життя. Основою правового регулювання слугує **законодавство** – сукупність загальнообов’язкових правових актів, що видаються органами державної влади з дотриманням певної процедури та в установленій формі .

Є два підходи до правового регулювання бухгалтерського обліку:

✓ перший передбачає існування в країні кодексу законів, що стосуються бухгалтерського обліку,

✓ другий – використання для регулювання бухгалтерського обліку законодавства загальноправової регламентації.

При першому підході за підприємством законодавчо закріплено певні обов’язки щодо ведення бухгалтерського обліку, процедури складання звітності та змісту обліку.

Другий підхід до регулювання бухгалтерського обліку передбачає наявність у законодавстві країни норм, які встановлюють певні обмеження для суб’єктів господарювання щодо ведення бухгалтерського обліку, але в межах цих обмежень є можливість обирати прийнятні для них способи та прийоми бухгалтерського обліку.

Нині в Україні провідна роль у регулюванні бухгалтерського обліку відводиться державі. Бухгалтерський облік при цьому є однією із функцій провадження національної безпеки і слугує інструментом фінансового регулювання та проведення єдиної фінансової політики країни, забезпечує реалізацію конституційного права на інформацію у сфері підприємницької діяльності та економіки.

Правовою основою ведення бухгалтерського обліку є сукупність законодавчих і нормативних актів, що регулюють фінансово-господарську діяльність та її облік на підприємствах усіх форм власності.

До правової основи ведення бухгалтерського обліку належать:

- ✓ документи Верховної Ради України;
- ✓ Кабінету Міністрів України;
- ✓ Міністерства фінансів України;
- ✓ Державної служби статистики;
- ✓ Державної фіскальної служби;
- ✓ Національного банку та інших державних органів.

Нормативні органи встановлюють як об’єкти обліку, так і схему кореспонденції рахунків, методика обліку та ін.

Правова база створення та розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Державне регулювання підприємництва – це реалізація державної політики, основним напрямком якої є вдосконалення правового регулювання відносин суб’єктів господарювання, адміністративних взаємин між регуляторними органами або іншими органами державної влади й

підприємствами, недопущення прийняття економічно необґрунтованих регулюючих актів, зниження рівня втручання держави в діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється в межах чинного законодавства.

Основоположним органом реалізації державної політики у сфері розвитку та підтримки підприємництва є Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва (Держпідприємництво України, затверджена Указом Президента України від 30.03.2012 р.), діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Головне завдання цього органу – систематизація практичних засад застосування законодавства щодо підприємницької діяльності, розробка рекомендацій, спрямованих на його вдосконалення та формування державної політики щодо підприємницької діяльності. Крім того, служба підтримує розвиток малого бізнесу, формує консультативну та інформаційну базу для його підтримки й розробляє алгоритм введення та вдосконалення механізмів фінансово-кредитної підтримки підприємництва та його зовнішньоекономічної діяльності.

Основні напрями державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні:

- 1) удосконалення та спрощення порядку ведення обліку з метою оподаткування;
- 2) запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва, що відповідають критеріям, встановленим у податковому законодавстві;
- 3) залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення постачання продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб;
- 4) забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо;
- 5) сприяння розвитку інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва;
- 6) гарантування прав суб'єктів малого і середнього підприємництва під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності;
- 7) сприяння спрощенню дозвільних процедур та процедур здійснення державного нагляду (контролю), отримання документів дозвільного характеру для суб'єктів малого і середнього підприємництва та скороченню строку проведення таких процедур;
- 8) організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- 9) упровадження механізмів сприяння та стимулювання до використання у виробництві суб'єктами малого і середнього підприємництва новітніх технологій, а також технологій, які забезпечують підвищення якості товарів (робіт, послуг).

Метою державного регулювання підприємництва є спрямування системи заходів на зростання зайнятості населення і завдяки цьому перехід населення від бідності – через самозайнятість і розвиток підприємництва – до середнього класу.

Таким чином, у сі важелі державної політики повинні скеровуватись на стимулювання людей займатись бізнесом та, відповідно, на полегшення ведення підприємницької діяльності.

Структура нинішнього механізму регулювання підприємницької діяльності ґрунтується на застосовуванні чітких принципів.

✓ *Перший – це ефективність* застосування механізму регулювання, який спрямовується на зростання рівня добробуту населення, на вирішення важливих соціальних питань і не повинен бути дорогим для держави.

✓ *Другий принцип – справедливість.* Саме цей принцип є основою забезпечення рівноправності всіх без винятку суб'єктів підприємницької діяльності. Поєднавши з відповідальністю за дотримання законодавства як органами державного регулювання, так і їх працівниками, стає можливим сформулювати ефективний алгоритм використання даного механізму, ввести такі принципи, як відповідальність і послідовність.

✓ *Не менш важливим є принцип простоти* – правові акти мають бути зрозумілими та лаконічними за змістом, коли є можливість вільно їх дотримуватись у реальному житті.

Суб'єктами державного регулювання підприємницької діяльності в Україні є:

- Міністерство економіки;
- Міністерство фінансів;
- Державна фіскальна служба;
- Антимонопольний комітет України.

Основними засобами регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів підприємництва згідно зі статтею 12 ГК України є:

- державне замовлення;
- ліцензування, патентування і квотування;
- технічне регулювання;
- застосування нормативів та лімітів;
- регулювання цін і тарифів;
- надання інвестиційних, податкових та інших пільг;
- надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Механізм державного регулювання підприємництва включає:

✓ систему державного регулювання процесів, що відбуваються у підприємницькому середовищі (роздержавлення і приватизація, конкуренція і монополізм, банкрутство тощо) і які безпосередньо його формують;

✓ систему державного регулювання та підтримки підприємництва (безпосередньо як об'єкта регулювання).

Серед основних напрямків державної підтримки підприємництва в Україні можна виділити:

1. Створення та постійне вдосконалення нормативно-правової бази

регулювання функціонування підприємництва.

2. Реалізація конкурентної політики.
3. Формування ефективної системи фінансово-кредитної та гарантійної підтримки підприємництва.
4. Деретуляція економіки.
5. Забезпечення сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату в державі.
6. Підтримка стабільності національної валюти.
7. Використання сучасних раціональних принципів приватизаційного процесу.
8. За необхідності проведення реструктуризації, трансформації підприємств, відповідно до вимог ринку.
9. Підтримка рентабельних підприємств, забезпечення розвитку малого підприємництва.
10. Підвищення ефективності функціонування державного сектора економіки.
11. Залучення іноземних інвестицій.
12. Участь держави в побудові та розвитку ринкової та соціальної інфраструктури.
13. Недопущення тінізації економіки через сприяння трансформації некримінальної тіньової економіки в легальну.
14. Ефективне використання міжнародної допомоги з метою розвитку підприємництва.
15. Формування у суспільстві відповідного типу економічної культури й морально-психологічної атмосфери.

Рівні та підходи регулювання обліку. За місцем та роллю у реформуванні та регулюванні бухгалтерського обліку акти нормативно-правового та методичного забезпечення можна згрупувати за такими рівнями:

Перший рівень – Закони України, що затверджені Верховною Радою України. Ці законодавчі акти мають вищу юридичну силу. Важливіші з них:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (далі – ГКУ).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (далі – ПКУ).

Другий рівень – Укази Президента України. Ці нормативні документи доповнюють інформацію, що знаходиться у законах України.

Третій рівень – постанови Кабінету Міністрів України, що є актами вищого органу в системі органів виконавчої влади.

Четвертий рівень – положення, інструкції, накази, вказівки, методичні рекомендації Міністерства фінансів України. Основними методичними документами, що регламентують облік і допомагають його організувати є Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку України, План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його застосування, інші нормативно-правові акти й методичні рекомендації, які розробляються та затверджуються на основі цих методичних документів.

П'ятий рівень – положення, інструкції, постанови Національного банку України, галузевих міністерств і відомств.

Шостий рівень – рішення, накази, розпорядження щодо організації бухгалтерського обліку і застосування облікової політики, що приймаються підприємством і не суперечать нормативним актам, що вказані в рівнях 1-5.

Посилання на програмний матеріал для опрацювання в СЕЗН ЗНУ: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

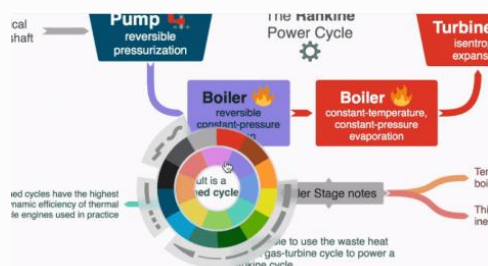
Контрольні запитання

1. Які особи мають право займатись підприємницькою діяльністю в Україні?
2. Назвіть принципи підприємницької діяльності.
3. Які функції виконує підприємництво?
4. У чому полягає відмінність понять «бізнес» та «підприємництво»?
5. Який підхід до регулювання обліку застосовується в Україні?
6. Назвіть основні напрямки державної політики у сфері розвитку підприємництва.
7. Хто є суб'єктами державного регулювання підприємницької діяльності в Україні?
8. Які рівні нормативно правового забезпечення обліку в Україні?
9. Як поділяються моделі обліку на макрорівні за методом державної регламентації?
10. Які функції Міністерства фінансів України в сфері бухгалтерського обліку?
11. Хто здійснює розробку національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні?

Інтерактивні вправи

Побудувати ментальну карту на одне контрольне запитання (номер за списком у журналі) та презентувати доповідь на практичному занятті.

Coggle

Перейдіть за посиланням та завантажте програму для побудови ментальної карти: <https://chrome.google.com/webstore/detail/coggle-collaborative-mind/hbcaposoafbfccjgdamadkndakcfoi?hl=uk>,

Практичні завдання

Завдання 1. На основі наявних знань про основні типи та сфери підприємницької діяльності поміркувати над власною ідеєю для бізнесу. Описати вид діяльності, яким буде займатися ваше підприємство, скласти бізнес-план цього підприємства. Результати виконання цього завдання потрібно оформити у вигляді доповіді з презентацією своєї ідеї та її обґрунтуванням.

Завдання 2. (для додаткового набору балів). Із метою пошуку шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання обліку здійснити порівняльний аналіз ПСБО та МСБО за об'єктами обліку. Результати внести в таблицю та зробити відповідні висновки.

Тести

1. Категорія «підприємництво» відносно категорії «бізнес» є:
 - а) ідентичною;
 - б) значно ширшою за змістом;
 - в) вужчою за ознаками;
 - г) протилежною за змістом.
2. Підприємництво є:
 - а) формою господарювання;
 - б) чинником виробництва;
 - в) елементом бізнесу.
3. Підприємництво – це:
 - а) особливий вид діяльності;
 - б) певний тип і стиль господарської поведінки;
 - в) комплекс особливих функцій в економіці;
 - г) елементом ефективного господарювання.
4. Метою підприємництва є:
 - а) виконання місії підприємства;
 - б) одержання прибутку;
 - в) реалізація ідей підприємця;
 - г) задоволення потреб споживача;
 - д) забезпечення високої якості та технічного рівня продукції.
5. Суб'єктами підприємництва в Україні можуть бути:
 - а) громадяни України;
 - б) громадяни інших держав;

- в) підприємства;
- г) організації;
- д) органи державної влади;
- е) об'єднання підприємств.

6. Характерними ознаками підприємницької діяльності є:

- а) прагнення до лідирування;
- б) орієнтація на досягнення комерційного успіху;
- в) інноваційний творчий характер діяльності;
- г) самостійність у виборі напрямків та методів діяльності;
- д) підвищений ступінь ризику;
- е) планування своєї діяльності.

7. Підприємницьке середовище – це:

- а) соціально-економічна система взаємодіючих елементів, що включає в себе економічну свободу, ринкові зв'язки, підприємницькі структури, ресурси;
- б) сукупність елементів, що становлять чинники впливу на підприємство;
- в) механізм життєдіяльності підприємства, що забезпечує його самовиживання;
- г) структурно-просторове оточення підприємницької структури.

8. Основні елементи підприємницького середовища:

- а) підприємці та підприємства;
- б) споживачі, конкуренти, постачальники, влада;
- в) домогосподарства, підприємці, держава, ресурси;
- г) внутрішнє та зовнішнє середовище.

9. Внутрішнє середовище – це:

- а) механізм життєдіяльності підприємства, що забезпечує його самовідтворення;
- б) соціально-економічна система взаємодіючих елементів, що включає в себе економічну свободу, ринкові зв'язки, підприємницькі структури, ресурси;
- в) сукупність елементів, що становлять чинники впливу на підприємство;
- г) структурно-просторове оточення, яке складається із чинників прямої та непрямої дії на підприємство.

10. До непрямих (економічних) методів впливу держави на підприємництво належать:

- а) укази, інструкції, стандарти, квоти;
- б) податки, розподіл ресурсів, кредитно-фінансова політика, державне підприємництво;
- в) закони, програми уряду;
- г) усі відповіді правильні.

Порядок подання завдань на перевірку

Виконайте завдання у Word, збережіть файл під назвою Пр1_Прізвище та надайте на оцінювання в Moodle .

QR-код сторінки: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

Змістовий модуль 2. РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІКРОРІВНІ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема 4. Нормативні документи з регулювання обліку на підприємстві

4.1 Нормативні документи з регулювання обліку на підприємстві.

4.2 Внутрішні регламенти, що регулюють організацію праці облікового апарату:

4.2.1 Положення про підрозділи.

4.2.2 Посадова інструкція.

4.2.3 Положення про інвентаризацію.

Тема 5. Розпорядчі документи з регулювання організації облікового процесу

5.1 Склад і зміст розпорядчих документів щодо регулювання організації облікового процесу.

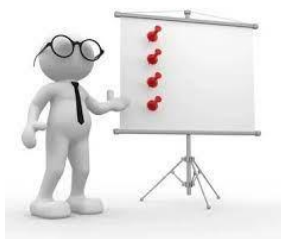
5.2 Положення про документування та документообіг.

5.3 Наказ про облікову політику.

Тема 6. Регламентация фінансової, управлінської та податкової звітності

6.1 Гарантування та захист інтересів користувачів.

6.2 Регламентация фінансової, управлінської та податкової звітності.

Теоретичні основи практичного заняття

Регламентування процесу ведення бухгалтерського обліку на підприємстві входить до компетенції його власника чи уповноваженого органу або посадової особи відповідно до законодавства та установчих документів.

Ведення бухгалтерського обліку залежить від побудови внутрішньої системи регламентів (рис. 2.1).

Сукупність документів дає змогу чітко окреслити важливі моменти функціонування підприємства.

Рисунок 2.1 – Організація обліку за допомогою системи внутрішніх регламентів

Фінансова звітність – це звітність, що включає інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період. Основні вимоги до фінансової звітності викладено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Окремі питання складання і подання фінансової звітності характеризуються і в інших Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку

До фінансової звітності належать такі форми:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан);
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
3. Звіт про рух грошових коштів за прямим методом;
4. Звіт про рух грошових коштів за непрямим методом;
5. Звіт про власний капітал;
6. Примітки до річної фінансової звітності.

Фінансову звітність подають:

- усі юридичні особи, створені відповідно до законодавства України (незалежно від організаційно-правової форми господарювання і форми власності);
- представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.

Фінансову звітність і консолідовану фінансову звітність складають відповідно до:

- національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) або
- міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ).

Податкова звітність – це звітність про нарахування та сплату суб'єктами господарської діяльності та фізичними особами податків, внесків і зборів, визначених законодавством України. Податкова звітність та періодичність її подання регулюються Податковим кодексом України.

Однією з основних форм податкової звітності є *податкова декларація з податку на прибуток*.

Згідно з пунктом 176.2 Податкового кодексу особи, які мають статус податкових агентів, зобов'язані подавати до податкової служби податковий розрахунок за *формою 1ДФ*. Визначення податкового агента наведено у пункті 14.1.180 ПКУ.

Форми податкової звітності безпосередньо пов'язані з даними бухгалтерського обліку, тому нині відбуваються постійні процеси гармонізації фінансових показників та інформації, яка призначена для податкової звітності, з метою оптимізації усіх видів звітності. Вище наведено не всі форми звітності, а лише основні для суб'єктів підприємницької діяльності. Інші елементи податкової звітності формуються залежно від специфіки діяльності підприємства (збір на спеціальне використання води, збір на спеціальне використання лісових ресурсів тощо).

Статистична інформація – це задокументована інформація, яка відображає кількісну характеристику масових явищ та процесів, що відбуваються в економічній, соціальній, культурній та інших сферах життя.

Статистична звітність передається в органи статистики і її періодичність та терміни подання встановлені відповідними нормативними актами України. Статистична звітність підприємств є елементом зовнішньої звітності підприємства і її призначення – дослідження та аналіз господарських процесів у часі та просторі з метою прийняття управлінських рішень. Форми статистичної звітності розробляються Державною службою статистики України.

Державна статистична інформація підлягає систематичному відкритому опублікуванню. Забезпечується відкритий доступ громадян, наукових установ, заінтересованих організацій до неопублікованих статистичних даних, які не підпадають під дію обмежень, встановлених Законами України.

Обсяг, форми звітності та порядок їх подання не є постійними величинами і варіюються у часі відповідно до динаміки запитів користувачів та реформування нормативних актів. Для кожного різновиду господарської діяльності є специфічні форми управлінської звітності адекватні до обраної методики управління та інструментарію управлінського обліку. При цьому на кожному підприємстві є і загальний управлінський облік, зокрема, той же облік витрат, стандартна управлінська звітність та показники результатів діяльності, хоча б у формі виконання планів підрозділів.

Управлінська звітність – це доволі значущий напрям управлінського обліку, який в економічних джерелах досліджений поверхово і має багато «прогалин», тому необхідним є чітке обґрунтування важливості теоретичної та практичної розробки Положення (стандарту) управлінської звітності.

На кожному підприємстві порядок формування управлінської звітності має бути розкритий в обліковій політиці для потреб управління та зважати не тільки на характеристики й особливості економічної діяльності цього підприємства, а й прийняту ним концепцію управлінського обліку. В управлінській звітності не є доцільним припускатись багатозначного тлумачення вказаних даних про стан об'єкта управлінського обліку: визначення назв, форм, розділів має бути зрозумілим не тільки виконавцям, але й користувачам. Розробка управлінських звітів відповідно до стандартного формату спрощує їх використання на різних рівнях управління. Оперативному, систематизованому та послідовному формуванню звітних показників, в будь-якому необхідному для управління форматі, сприяє застосування інноваційних технологій та автоматизація процесів. Таким чином, система управлінського обліку створюється і впроваджується на кожному підприємстві індивідуально, однак існує необхідність у розробці загальних теоретичних засад і принципів для ефективного формування управлінської звітності.

Посилання на програмний матеріал для опрацювання в СЕЗН ЗНУ: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

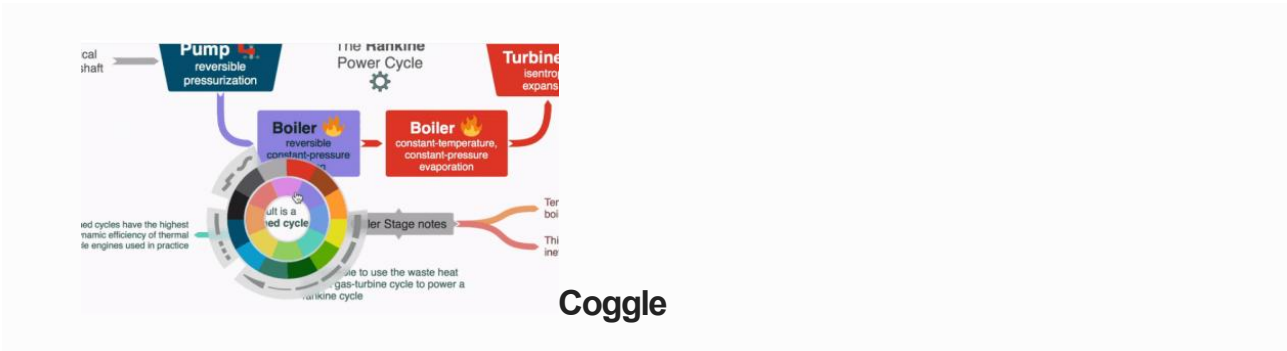
Контрольні запитання

1. Які розділи має містити положення про підрозділ?
2. Охарактеризуйте структуру посадової інструкції.
3. Які розділи повинно містити положення про інвентаризацію?
4. Які ви знаєте форми організації діловодства на підприємстві?
5. Що має містити положення про документообіг?
6. Що являє собою електронний документ? Який порядок його обігу?
7. Яка роль облікової політики в організації бухгалтерського обліку на підприємстві?
8. Які є форми фінансової звітності?
9. Охарактеризуйте зміст Звіту про власний капітал.
10. Окресліть особливості формування податкової декларації з податку на прибуток.
11. Які цілі формування управлінської звітності?

Інтерактивні вправи

✚ Побудувати ментальну карту на одне контрольне запитання (номер за списком у журналі) та презентувати доповідь на практичному занятті.

Перейдіть за посиланням та завантажте програму для побудови ментальної карти: <https://chrome.google.com/webstore/detail/coggle-collaborative-mind/hbcarosoafbfccjgdgammadkndakcfoi?hl=uk>,

Практичні завдання

Необхідно виконати одне з трьох завдань (за номером у журналі).

Завдання 1. Скласти положення про структурний підрозділ бухгалтерії промислового підприємства.

Приклад. Про затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59-2011-%D0%BF#Text>

Завдання 2. Розробити посадову інструкцію бухгалтера.

Для додаткового ознайомлення з матеріалом:

1. Класифікатор професій станом на 01.03.2015 р.: <http://buhgalter911.com/Res/Spravochniki/KlassifikProfessiy.aspx>

2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 1 «Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності» від 22.09.2015 р. № 951: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8453/8454/468492>.

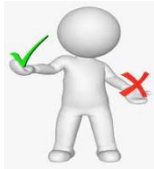
Приклад: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-3>

Завдання 3. Скласти наказ про облікову політику комунального підприємства.

Для додаткового ознайомлення з матеріалом:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій 635 щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text>

Приклад: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-3>

Тести

1. У яких нормативних документах України визначені принципи бухгалтерського обліку?

- а) у національних стандартах бухгалтерського обліку;
- б) у Законі «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;
- в) в Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку;
- г) у Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції.

2. Метою фінансового обліку є:

- а) складання облікових регістрів;
- б) отримання оперативної інформації;
- в) надання інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства;
- г) прийняття управлінських рішень.

3. Питання розробки нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні покладені на:

- а) Методологічну раду з бухгалтерського обліку;
- б) Верховну Раду України;
- в) Асоціацію професійних бухгалтерів;
- г) Національний банк України.

4. Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції:

- а) його власника;
- б) аудитора;
- в) інвестора;
- г) менеджера.

5. Юридично питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві оформлюються:

- а) статутом;
- б) наказом про облікову політику;
- в) декларацією;
- г) немає правильної відповіді.

6. Документ, у якому визначені основні завдання співробітника, його обов'язки, кваліфікаційні вимоги до посади, – це:

- а) положення про структурний підрозділ;

б) наказ про облікову політику;

в) посадова інструкція;

г) таблиць робочого часу.

7. Централізовану форму організації діловодства використовують на:

а) територіально роз'єднаних структурних підрозділах;

б) підприємствах зі складною структурою та значним обсягом документообігу;

в) підприємствах з малою кількістю структурних підрозділів.

8. Звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, – це:

а) фінансова звітність;

б) управлінська звітність;

в) податкова звітність;

г) статистична звітність.

9. Зобов'язані складати фінансову звітність за МСЗФ:

а) державні підприємства;

б) приватні підприємства;

в) публічні акціонерні товариства;

г) товариства з додатковою відповідальністю.

10. Бухгалтерський облік ведеться з метою:

а) своєчасного складання податкової, статистичної та фінансової звітності;

б) надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства;

в) забезпечення конфіденційності інформації про фінансову діяльність підприємства згідно з чинним законодавством України;

г) надання лише уповноваженим державним органам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Порядок подання завдань на перевірку

Виконайте завдання у Word, збережіть файл під назвою Пр2_Прізвище та надайте на оцінювання в Moodle .

QR-код сторінки: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

Змістовий модуль 3. ПРОЦЕДУРА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРВИННОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

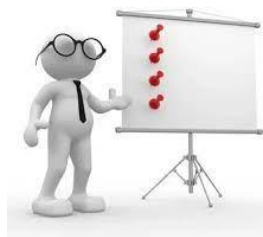
Тема 7. Легітимація суб'єктів підприємництва

7.1 Порядок державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності як основа легалізації його діяльності.

7.2 Облікове відображення реєстрації підприємства.

7.3 Вибір системи оподаткування підприємства: обліковий аспект.

Теоретичні основи практичного заняття

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (надалі – Закон про реєстрацію):

1. Система органів у сфері державної реєстрації. Практично всі громадські формування реєструються Міністерством юстиції України та його територіальними органами, зокрема:

– Міністерство юстиції України реєструє політичні партії та деякі інші громадські формування зі статусом всеукраїнських або з іноземним елементом, серед яких всеукраїнські професійні спілки, їхні об'єднання, всеукраїнські об'єднання організацій роботодавців; відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій, постійно діючі третейські суди, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнські творчі спілки;

– територіальні органи Міністерства юстиції України обласного рівня відповідно проводять державну реєстрацію обласних, регіональних і республіканських професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, обласних, республіканських, міських організацій роботодавців та їх об'єднань, постійно діючих третейських судів;

– районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції відповідають за державну реєстрацію громадських об'єднань, їхніх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, місцевих та

первинних професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих організацій роботодавців та їх об'єднань, підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання.

Усі інші юридичні особи та фізичні особи-підприємці реєструються:

– виконавчими органами сільських, селищних та міських рад, районними державними адміністраціями. Для набуття повноважень із державної реєстрації виконавчі органи сільських, селищних і міських рад (крім міст обласного та/або республіканського значення) повинні прийняти відповідне рішення;

– нотаріусами;

– акредитованими суб'єктами. Закон про реєстрацію встановлює, що акредитованим суб'єктом може бути юридична особа публічного права, у трудових відносинах з якою перебуває не менше ніж три державних реєстратори та яка уклала договір страхування цивільно-правової відповідальності та договір з іншим суб'єктом державної реєстрації. Очевидно, що тут йдеться про можливість надання повноважень з державної реєстрації комплексним центрам надання адміністративних послуг і т. п.

На виконання положень Закону про реєстрацію Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 25.12.2015 р. № 1130 «Про затвердження Порядку акредитації суб'єктів державної реєстрації та моніторингу відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації», якою врегульовано умови, підстави та процедуру проведення акредитації суб'єктів державної реєстрації, моніторингу відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації і перелік документів, необхідних для її проведення.

Додатково Міністерством юстиції України видано наказ від 29.12.2015 р. № 2790/5 «Про врегулювання відносин, пов'язаних зі статусом державного реєстратора», яким визначено кваліфікаційні вимоги до державного реєстратора, зразок та опис печатки державного реєстратора.

2. Запроваджено портал електронних сервісів та персонального кабінету юридичної особи, громадського формування та фізичної особи-підприємця.

Портал електронних сервісів забезпечує:

✓ подання документів в електронній формі для державної реєстрації, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

✓ контроль за повнотою заповнення заяви про державну реєстрацію, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

✓ перегляд стану розгляду поданих документів;

✓ доступ до відомостей та документів, визначених Законом про реєстрацію;

- ✓ оприлюднення результатів надання адміністративних послуг;
- ✓ формування та подання запитів в електронній формі про надання витягів;
- ✓ перегляд, копіювання та роздрукування виписки, витягу, інших документів та відомостей з Єдиного державного реєстру;
- ✓ сплату адміністративного збору та оплати надання відомостей з Єдиного державного реєстру з використанням платіжних систем через мережу Інтернет у режимі реального часу;
- ✓ функціонування персонального кабінету;
- ✓ доступ державних органів, у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відомостей з Єдиного державного реєстру;
- ✓ проведення інших операцій, визначених Законом про реєстрацію.

Запровадження порталу електронних сервісів та персональних кабінетів фактично переводить процес державної реєстрації у режим реального часу та в електронну форму. Варто акцентувати увагу на введенні у сферу державної реєстрації принципу екстериторіальності. Його сутність полягає в можливості прийняття документів для державної реєстрації та здійснення державної реєстрації в межах території України будь-яким суб'єктом державної реєстрації у межах компетенції незалежно від місця знаходження реєстраційної справи.

3. Створення Єдиного державного реєстру для юридичних осіб, громадських формувань та фізичних осіб-підприємців, а також розширення переліку відомостей, які відобразатимуться у цьому реєстрі.

Єдиний державний реєстр повинен об'єднати кілька окремих реєстрів, зокрема: Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, Єдиний реєстр громадських формувань, Реєстр громадських об'єднань, Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, Єдиний реєстр арбітражних керуючих, Реєстр постійно діючих третейських судів, а також з 01.01.2017 – Єдиний ліцензійний реєстр та Реєстр документів дозвільного характеру.

4. Запровадження інституту зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації.

Законом про реєстрацію передбачено можливість зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації, на строк що становить 15 календарних днів із дати їх подання.

Визначено вичерпний перелік підстав для зупинення, а саме:

- подання документів або відомостей не в повному обсязі;
- невідповідність документів вимогам до оформлення, що передбачені Законом про реєстрацію;
- невідповідність відомостей, зазначених у заяві про державну реєстрацію, відомостям, зазначеним у документах, поданих для державної

реєстрації, або відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

- невідповідність відомостей, зазначених у документах, поданих для державної реєстрації, відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

- невідповідність реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта) відомостям, наданим в рамках інформаційної взаємодії;

- несплата адміністративного збору або сплата не в повному обсязі;

- подання документів з порушенням встановленого законодавством строку для їх подання.

Таким чином, заявнику надається можливість протягом 15 календарних днів усунути підстави для зупинення розгляду документів (виправити помилки), поданих для державної реєстрації.

5. Збільшено розмір адміністративного збору за вчинення реєстраційних дій та запроваджено диференційовану систему ставок.

Законом про реєстрацію встановлено ставки адміністративного збору за державну реєстрацію та надання відомостей з Єдиного державного реєстру.

Для стимулювання електронного документообігу встановлюється знижена ставка адміністративного збору, у розмірі 75 % від встановленої законом, за державну реєстрацію на підставі документів, поданих в електронній формі.

Законом про реєстрацію обмежено можливості для отримання виписок, оскільки останні видаються лише за результатами проведення реєстраційних дій та для проставлення апостилю. У всіх інших випадках видаватиметься лише витяг. Окрім того, Законом про реєстрацію передбачено можливість проведення державної реєстрації у скорочені строки в порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України. Своєю чергою постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 р. № 1133 «Про надання послуг у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у скорочені строки» зафіксовано, що реєстрація змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, окрім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою; змін до відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи-підприємця здійснюється протягом шести годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації, крім вихідних і святкових днів, – у подвійному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію (що становить для юридичних осіб 830 грн при поданні паперових документів), а при реєстрації протягом двох годин – у п'ятикратному розмірі адміністративного збору за відповідну реєстрацію (2 070 грн).

Основи реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності у запитаннях та відповідях представлено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Реєстрація суб'єкта підприємницької діяльності (запитання-відповідь)

Які органи здійснюють реєстрацію бізнесу?	Нотаріуси, органи місцевого самоврядування та держадміністрації.
Чи можу я, проживаючи в Одесі, зареєструвати юридичну особу, ФОП у Харкові?	Так, реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб підприємців здійснюється незалежно від зареєстрованого місця проживання (прописки) таких осіб.
Чи збереглась відмінність між реєстрацією фізичних та юридичних осіб?	Ні, зараз для реєстрації правила однакові для всіх.
Чи електронна реєстрація суб'єктів господарювання є обов'язковою для всіх?	Ні це ваше право, а не обов'язок.
Чи може реєстратор допомогти із заповнення заяви про реєстрацію?	Так, якщо ви цього хочете.
Це правда, що всі виписки з державного реєстру можна отримати в електронній формі?	Так, через Портал електронних сервісів.

6. Передбачено можливість адміністративного оскарження реєстраційних дій, відмови в державній реєстрації, бездіяльності державного реєстратора.

Окрім судового, запроваджується процедура адміністративного оскарження рішень, дій або бездіяльності державного реєстратора та/або територіальних органів Міністерства юстиції України.

Міністерство юстиції України розглядає скарги на проведені державним реєстратором реєстраційні дії (крім випадків, якщо такі реєстраційні дії проведено на підставі рішення суду), а також на рішення, дії або бездіяльність територіальних органів Міністерства юстиції України.

Територіальний орган Міністерства юстиції України за територіальним принципом розглядає скарги на рішення (крім рішення, згідно з яким проведено реєстраційну дію), дії або бездіяльність державного реєстратора, а також на дії або бездіяльність суб'єктів державної реєстрації. Загальний строк розгляду скарги не може перевищувати 45 календарних днів.

Приклад кореспонденції рахунків з обліку формування статутного капіталу господарських товариств:

	Зміст господарської операції	Дт	Кт
<i>Формування статутного капіталу акціонерних товариств</i>			
	Надходження внесків (коштів) від засновників акціонерного товариства до його державної реєстрації в оплату вартості придбаних акцій до дати затвердження результатів розміщення першого випуску акцій.	10, 11, 12, 14, 20, 22, 28, 30,31	404
	Відображення суми податкового кредиту з ПДВ при отриманні від засновників (учасників) основних засобів, нематеріальних активів, запасів тощо.	641	404
	Відображення величини статутного капіталу після державної реєстрації акціонерного товариства у розмірі, який затверджений його статутом.	404	401
	Укладення з депозитарієм цінних паперів договору про обслуговування емісії акцій або з реєстратором іменних цінних паперів договору про ведення реєстру власників іменних цінних паперів (прийняття рахунку на оплату).	443	685
	Оплата з поточного рахунку послуг депозитарію (реєстратора іменних цінних паперів).	685	311
	Повернення внесків засновникам (учасникам) у випадку, коли створення товариства не відбулося.	404	10, 11, 12, 14, 20, 22, 28, 30,31,
	Відображення емісійного доходу, який виникає від перевищення ціни реалізації (первинного розміщення) акцій над їх номінальною вартістю.	404	421
<i>Формування статутного капіталу товариств з обмеженою відповідальністю</i>			
	Відображення величини статутного капіталу ТОВ після його державної реєстрації.	46	401
	Надходження внесків від засновників у покриття своїх зобов'язань з формування статутного капіталу у вигляді грошових коштів та інших активів.	Рахунки активів	46
	Відображення суми перевищення справедливої вартості основних засобів, нематеріальних та інших активів над вартістю внеску до статутного капіталу товариства, зафіксовану статутом.	Рахунки відповідних активів	422
	Відображення суми податкового кредиту з ПДВ при отриманні від засновників основних засобів, нематеріальних активів, запасів тощо	641	46
	Відображення витрат засновників зі створення ТОВ і формування його статутного капіталу.	422, 443	685
	Оплата засновникам витрат, пов'язаних зі створенням ТОВ.	685	311

Посилання на програмний матеріал для опрацювання в СЕЗН ЗНУ: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

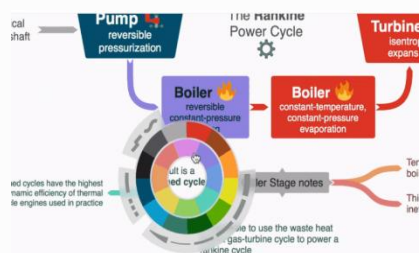
Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте порядок реєстрації підприємства.
2. Які зміни відбулись у законодавстві щодо реєстрації підприємств?
3. Хто може здійснювати державну реєстрацію підприємства?
4. Які функції виконує портал електронних сервісів?
5. Назвіть види господарських товариств. Які їх особливості?
6. Які функції статутного капіталу?
7. Яке майно не може бути внесеним до статутного капіталу?
8. Окресліть особливості обліку статутного капіталу акціонерного товариства.
9. Окресліть особливості обліку статутного капіталу приватного підприємства.
10. Назвіть позитивні аспекти та недоліки спрощеної системи оподаткування.

Інтерактивні вправи

Побудувати ментальну карту на тему «Процес реєстрації ТОВ/або ФОП» та презентувати доповідь на практичному занятті.

Cogge

Перейдіть за посиланням та завантажте програму для побудови ментальної карти: <https://chrome.google.com/webstore/detail/cogge-collaborative-mind/hbcaposoafbfccjgdgammadkndakcfoi?hl=uk> ,

Практичні завдання

Необхідно виконати одне з чотирьох завдань (за номером у журналі).

Завдання 1. ТЗОВ «АВС» зареєструвало статутний капітал у розмірі 75 000 грн. Для кожного учасника (всього учасників троє) становить 25 000 грн. При реєстрації два учасники внесли внески в статутний капітал у розмірі 12 500 грн кожний і один учасник вніс 20 000 грн.

Визначити розмір неоплаченого капіталу та відобразити операції на рахунках бухгалтерського обліку. Результати внести в таблицю.

№ з/п	Зміст операції	Сума	Кореспонденція рахунків	
			Дт	Кт
1.	Відображено розмір статутного капіталу: внесок учасника А внесок учасника В внесок учасника С	25000 25000 25000		
2.	Внесена частина внеску учасником А через банк	12500		
3.	Внесена частина внеску учасником В через банк	12500		
4.	Внесена частина внеску учасником С через банк	20000		

Завдання 2. Загальними зборами акціонерного товариства прийнято рішення про зменшення статутного капіталу на 100 000 грн шляхом викупу й анулюванням 25 000 шт. власних акцій. При цьому акції викупляються за ціною 3 грн, а їх номінальна вартість становить 4 грн. Відобразити операції на рахунках бухгалтерського обліку. Результати внести в таблицю.

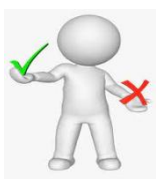
№ з/п	Зміст операції	Сума	Кореспонденція рахунків	
			Дт	Кт
1.	Викуплені акції власної емісії	75000		
2.	Виплачена компенсація вартості акцій	75000		
3.	Погашені викуплені акції	100000		
4.	Перевищення номінальної вартості акцій над купівельною віднесено на збільшення додаткового капіталу	250000		

Завдання 3. Підприємство виступило одним із засновників товариства з обмеженою відповідальністю. Згідно із засновницькими документами воно вносить до статутного капіталу ТОВ сировину, закупівельна вартість якої з ПДВ 12 тис. грн та грошові кошти у сумі 5 тис. грн. Частка у статутному капіталі ТОВ становить 60 %.

Скласти бухгалтерські записи з придбання сировини та передачі сировини і коштів у статутний капітал ТОВ. Указати первинні документи, які необхідні для відображення цих господарських операцій в обліку.

Завдання 4. При заснуванні ПАТ оголошено статутний капітал у розмірі 1,3 млн грн і здійснено випуск 30 привілейованих 10% акцій номіналом 1000 грн та 1000 простих акцій по 1000 грн. Реалізовано всі привілейовані акції за номінальною вартістю та 700 простих по 1050 грн за одну. Нерозподілений прибуток ПАТ за рік становив 60 тис. грн, за рахунок якого нараховані і виплачені 45 тис. грн дивідендів.

Розрахувати суми дивідендів на привілейовані та прості акції всього та на 1 акцію, розмір власного капіталу на кінець року та зробити можливі бухгалтерські проводки.

Тести

1. Які засновницькі документи підтверджують статус юридичної особи?
 - а) статут підприємства;
 - б) підприємницька угода;
 - в) організаційно-правова форма;
 - г) установчий договір.
2. Офіційно зареєстрований документ, який регламентує діяльність юридичної особи, – це:
 - а) угода (договір);
 - б) статут;
 - в) установчий договір;
 - г) оренда.
3. Сукупність грошових коштів та майна, яка необхідна для організації та початку функціонування фірми, – це:
 - а) майно засновників фірми;
 - б) статутний капітал фірми;
 - в) резервний капітал фірми;
 - г) страховий фонд фірми.
4. Який мінімальний обсяг статутного капіталу встановлений для акціонерного товариства?
 - а) 100 мінімальних заробітних плат;
 - б) 625 мінімальних заробітних плат;
 - в) 750 мінімальних заробітних плат;

- г) 1250 мінімальних заробітних плат;
- д) 1500 мінімальних заробітних плат.

5. Який мінімальний обсяг статутного капіталу встановлений для всіх господарських товариств (окрім акціонерного товариства)?

- а) 100 мінімальних заробітних плат;
- б) 625 мінімальних заробітних плат;
- в) не обмежений;
- г) 1250 мінімальних заробітних плат;
- д) 1500 мінімальних заробітних плат.

6. Де відбувається державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності?

- а) за місцем їх діяльності;
- б) за місцем реалізації основної продукції;
- в) за місцезнаходженням або за місцем проживання;
- г) за будь-якою адресою.

7. У який строк видається свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності?

- а) протягом п'яти робочих днів;
- б) протягом десяти робочих днів;
- в) протягом п'ятнадцяти робочих днів;
- г) у місячний строк.

8. Для початку підприємницької діяльності підприємству потрібен:

- а) страховий фонд;
- б) кредит банку;
- в) статутний капітал;
- г) усі відповіді правильні.

9. Для всіх господарських товариств спільним є те, що вони діють на основі:

- а) статуту та установчого договору;
- б) установчого договору;
- в) статуту;
- г) бізнес-плану.

10. Рішення товариства про зміни розміру статутного капіталу вступає в силу:

- а) після відображення в Балансі;
- б) після відображення в засновницьких документах;
- в) із дня внесення цих змін до державного реєстру.

Порядок подання завдань на перевірку

Виконайте завдання у Word, збережіть файл під назвою Пр3_Прізвище та надайте на оцінювання в Moodle.

QR-код сторінки: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

Змістовий модуль 4. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ 4-5

Тема 8. Порядок та передумови «реорганізації підприємства»

8.1 Поняття «реорганізації підприємства» як одного із напрямків реструктуризації відповідно до чинного законодавства.

8.2 Порядок та передумови об'єднання підприємств.

8.3 Злиття: поняття, пропорції обліку старих часток на нові, захист інтересів кредиторів.

8.4 Приєднання: поняття, особливості, порядок внесення змін до установчих документів основного підприємства.

8.5 Поглинання: поняття в Україні та за кордоном, особливості, причини здійснення та методи захисту.

Тема 9. Порядок та передумови поділення підприємств

9.1 Порядок та передумови поділення підприємств.

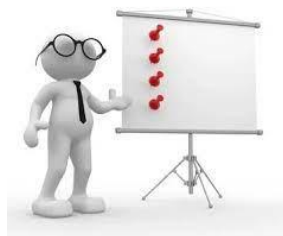
9.2 Поділ: поняття, порядок створення комісії з перетворення, відносини з контролюючими органами, документальне оформлення.

9.3 Виділ: поняття, створення ліквідаційної комісії, інвентаризація та оцінка майна, порядок розрахунків з кредиторами.

Тема 10. Порядок та передумови перетворення підприємств

10.1 Перетворення: поняття, порядок прийняття рішення про перетворення, призупинення обігу акцій, реєстрація правонаступника.

10.2 Бухгалтерський облік у підприємствах при їх реорганізації.

Теоретичні основи практичного заняття

Правонаступництво у частині виконання всіх майнових прав та обов'язків, у т. ч. і з питань ведення бухгалтерського та податкового обліку у підприємств, що проходять процедуру укрупнення, можна зобразити схематично (рис. 4.1).

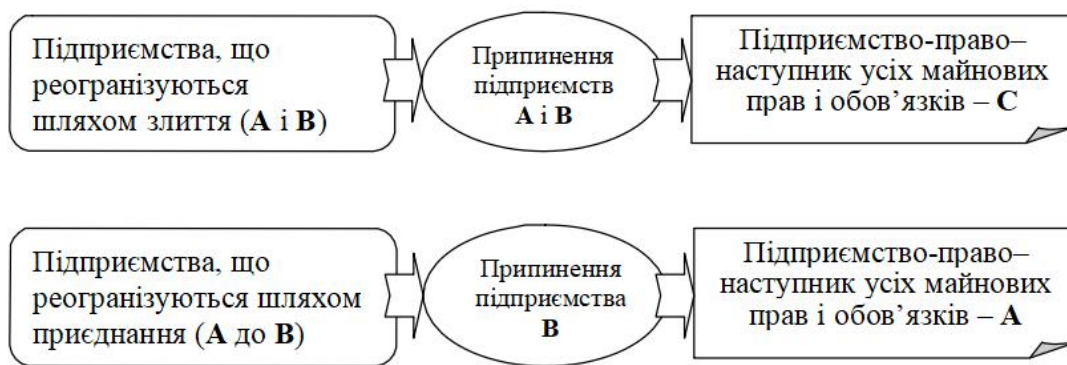

Рисунок 4.1 – правонаступництво під час укрупнення підприємств у частині виконання всіх майнових прав та обов'язків, їх обліку

Стаття 107 Цивільного кодексу України вимагає після закінчення терміну для заявлення вимог кредиторів (у тому числі їх задоволення або відхилення), щоб комісією з припинення такої юридичної особи було складено передавальний акт. Оскільки законодавчо не встановлено вимог щодо його оформлення, він складається у довільній формі, проте повинен відповідати певним вимогам (рис. 4.2).

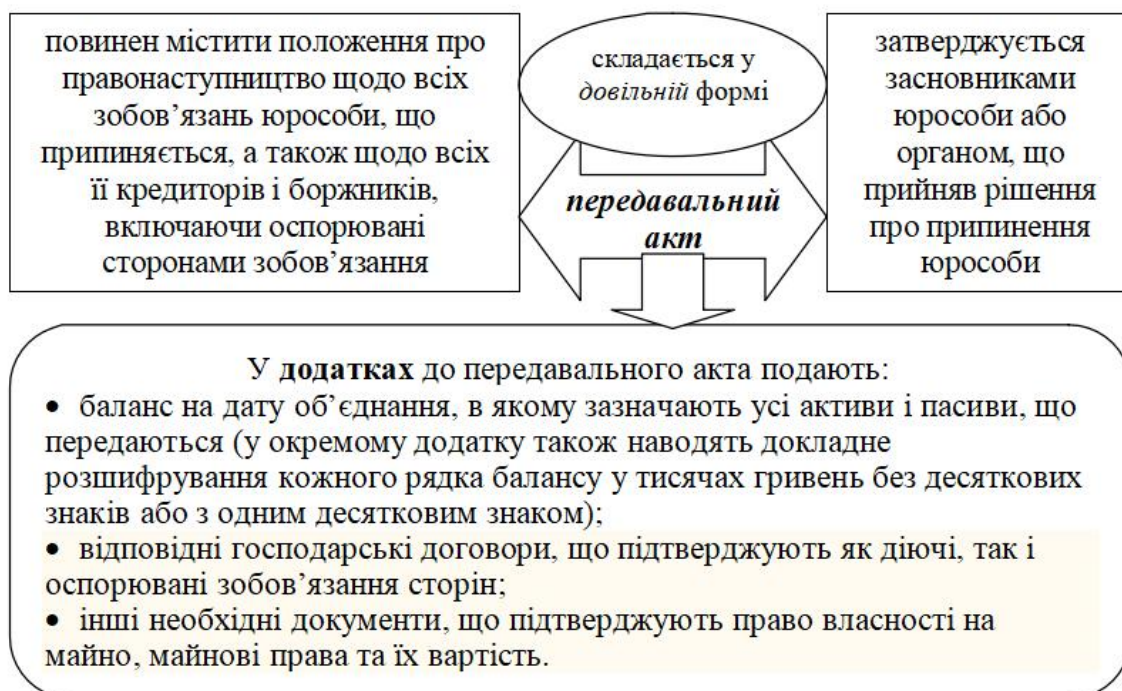

Рисунок 4.2 – Вимоги до оформлення передавального акта ліквідованих унаслідок укрупнення підприємств

Формування балансів новостворених підприємств (якщо йде мова про злиття) і підприємств, до яких приєднано юридичну особу (у випадку приєднання), зазвичай відбувається шляхом арифметичного додавання відповідних статей. Відмінності існують тільки у тому, що:

- ✓ формується новий вступний баланс юридичної особи при злитті;
- ✓ при приєднанні змін підлягає тільки баланс того підприємства, до якого було приєднано одну або декілька інших юридичних осіб.

Саме ці відмінності й матимуть вплив на подальші бухгалтерські записи, що відображатимуть господарські операції зі злиття чи приєднання. При цьому розмір частки у статутному капіталі при злитті підприємств і об'єднанні їх статутних капіталів повинен, наголошує О. І. Пилипенко, якщо інше не обумовлене рішенням власників корпоративних прав, формуватися з урахуванням розміру джерел власних засобів (чистих активів), що передаються.

Із метою дотримання достовірності інформації при злитті (приєднанні) підприємств у системі бухгалтерського обліку початкові залишки за усіма статтями балансу можна ввести двома способами:

✓ по-перше, через відображення інформації щодо формування вхідних залишків за активами й пасивами відповідними бухгалтерськими записами щодо кожного окремого підприємства, яке бере участь у цьому процесі;

✓ по-друге, через введення початкових залишків, що були отримані внаслідок сумування (при приєднанні, якщо приєднується більше, ніж два підприємства). У цьому випадку потрібно використовувати дані аналітичного обліку в сіх статей балансу, які зазначені в додатку до передавального акта: за основними засобами, іншими необоротними активами, товарно-матеріальними цінностями, розрахунками з контрагентами й заборгованістю перед бюджетом у розрізі податків, зборів та обов'язкових платежів тощо. А результати додавання рекомендовано відобразити в робочому розрахунковому документі.

Як проміжний рахунок – з метою дотримання принципу подвійного запису – при формуванні передачі майна та зобов'язань можна використовувати субрахунки 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» і 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» (або ж рахунок 67 «Розрахунки з учасниками»). При веденні обліку автоматизованим способом та використанні спеціальних бухгалтерських програм підприємствами може застосовуватися так званий проміжний рахунок «00», який не передбачений чинним сьогодні Планом рахунків.

Передачу активів і пасивів здійснюють, як правило, складаючи такі бухгалтерські проводки:

– юридична особа, що передає активи та пасиви, відображає ці операції за дебетом (або кредитом) субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» і кредитом рахунків обліку активів 1-3 класу Плану рахунків тощо (або дебетом рахунків обліку пасивів відповідно 4-6 класу тощо);

– юридична особа – правонаступник робить зворотні проводки для відображення прийняття активів і пасивів на свій баланс, використовуючи субрахунок 377 «Розрахунки з іншими дебіторами».

Після завершення виконання всіх операцій щодо передачі майна та зобов'язань кінцеві сальдо за всіма рахунками бухгалтерського обліку правопередника повинні дорівнювати нулю.

Що стосується податкового обліку у процесі укрупнення підприємств, то стаття 98 Податкового кодексу України регламентує порядок погашення усіх

грошових зобов'язань або наявного податкового боргу в разі реорганізації реорганізованого платника податків. Зокрема, п. 1.2. цієї ж статті 98 визначає поняття злиття платників податків як *передачу майна платника податків до статутних фондів інших платників податків, унаслідок чого відбувається ліквідація платника податків, який зливається з іншими*; але не виокремлює окремо поняття приєднання. Тобто якщо реорганізація здійснюється шляхом об'єднання двох або більше платників податків в одного платника податків із ліквідацією платників податків, що об'єдналися, об'єднаний платник податків набуває усіх прав і обов'язків щодо погашення грошових зобов'язань чи податкового боргу всіх платників податків, що об'єдналися. При цьому варто пам'ятати, що реорганізація платника податків не змінює строків погашення грошових зобов'язань або податкового боргу платниками податків, утвореними в результаті такої реорганізації.

Під час проведення реорганізації підприємств у формі злиття або приєднання об'єкт обкладення податком на прибуток не виникає, оскільки не відбувається одна з операцій продажу чи безкоштовної передачі активів підприємствами, що припиняють свою діяльність відповідно до норм ПКУ.

При здійсненні реорганізаційних перетворень, що пов'язані зі зміною організаційно-правового статусу чи форми власності суб'єкта вихідним документом із передачі майна, капіталу та зобов'язань також є передавальний акт. Формуючи його, потрібно пам'ятати, що він повинен містити інформацію не лише про величину окремих складових майна та зобов'язань, а й безпосередньо про факти передачі активів і пасивів уже новому власнику.

При зміні організаційно-правового статусу господарських товариств обов'язковою умовою є викуп акцій (часток) у акціонерів (учасників), які не бажають брати участь у новоутвореній в процесі реорганізації структурі. Для відображення в обліку викуплених акцій доцільно використовувати рахунок 45 «Вилучений капітал».

Записи на зазначеному рахунку 45 «Вилучений капітал» рекомендовано робити за номінальною вартістю вилучених акцій, а не фактичною собівартістю, як цього вимагають чинні нормативні акти з обліку. Це дозволить без додаткових розрахунків визначати в обліку і балансі фактично внесену акціонерами суму статутного капіталу за схемою: заявлений (зарєєстрований) статутний капітал (рахунок 40) мінус неоплачений та вилучений капітал (відповідно рахунки 46 та 45) .

Посилання на програмний матеріал для опрацювання в СЕЗН ЗНУ: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

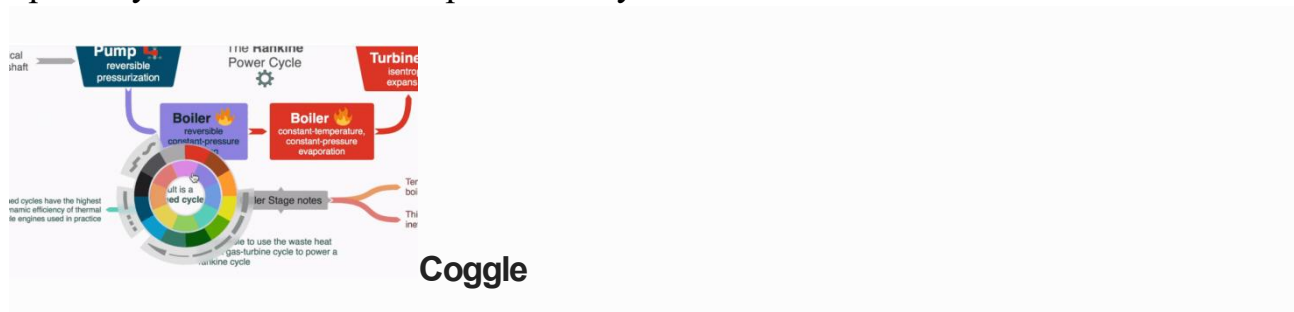
Контрольні запитання

1. Розкрийте сутність поняття «реорганізація підприємства».
2. Назвіть способи реорганізації.
3. Які передумови укрупнення підприємств?
4. У чому полягає сутність процедури злиття?
5. Якими способами формуються пропорції обліку старих часток на нові при злитті?
6. Яким чином захищаються інтереси кредиторів при злитті?
7. Перерахуйте особливості процесу реорганізації шляхом приєднання.
8. Який порядок внесення змін до установчих документів основного підприємства при приєднанні?
9. Назвіть особливості поглинання в Україні та відмінності із зарубіжним досвідом.
10. Які причини здійснення поглинання? Які методи захисту від нього?
11. Опишіть порядок та передумови подрібнення підприємств.
12. Що являє собою поділ підприємства.
13. Поясніть, у чому полягає сутність реорганізації шляхом виділу.
14. Який порядок створення ліквідаційної комісії та які її повноваження?
15. Опишіть методику проведення інвентаризації та оцінки майна при виділі. Охарактеризуйте порядок розрахунків із кредиторами при цьому.
16. Опишіть процедуру перетворення підприємств та порядок прийняття рішення про такий вид реорганізації.
17. Назвіть передумови призупинення обігу акцій та охарактеризуйте порядок державної реєстрації правонаступника при перетворенні підприємства.
18. Назвіть особливості обліку в підприємствах при їх реорганізації.

Інтерактивні вправи

Побудувати ментальну карту на одне контрольне запитання та презентувати доповідь на практичному занятті.

Перейдіть за посиланням та завантажте програму для побудови ментальної карти: <https://chrome.google.com/webstore/detail/coggle-collaborative-mind/hbcapocoafbfccjgdgammadkndakcfoi?hl=uk>

Практичні завдання

Завдання 1. Реорганізація здійснюється шляхом злиття підприємств А і В, унаслідок якого створюється нова юридична особа – підприємство С. Вступний баланс новоствореної юридичної особи міститиме всі активи й пасиви підприємств, що злилися. Приклад вступного балансу наведено у таблиці нижче. Для наочності та зручності прикладу взято дані балансів (додатків до передавального акта) підприємств, що зливаються.

Стаття	Код рядка	A	B	C
		Сума, тис. грн		
АКТИВ				
I. Необоротні активи				
Основні засоби:	1010			
- первісна вартість	1011	20	15	35
- знос	1012	8	5	13
Усього за розділом I	1095	12	10	22
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	78	60	138
Дебіторська заборгованість за розрахунками	1130			
за виданими авансами	1130	105	60	165
Поточні фінансові інвестиції	1160	10		10
Гроші та їх еквіваленти	1165	28	14	42
Усього за розділом II	1195	221	134	355
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200			
Баланс	1300	233	144	377
ПАСИВ				
I. Власний капітал				
Зареєстрований(пайовий) капітал	1400	70	55	125
Нерозподілений прибуток	1420	12	18	30
Усього за розділом I	1495	82	73	155
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		-	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		-	-	-
Короткотермінові кредити банків	1600	50		50
Поточна кредиторська заборгованість за:				
за товари, роботи, послуги	1615	86	64	150
за розрахунками з бюджетом	1620	15	7	22
Усього за розділом III	1695	151	71	222
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700			
Баланс	1900	233	144	377

Відображення в обліку передачі активів і пасивів відповідно у підприємств А і В внаслідок їх злиття у підприємство С необхідно подати в таблиці такої форми.

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума, тис. грн*	
		Дт	Кт	облік А	облік В
Передано:					
1.	Основні засоби (за залишковою вартістю)				
2.	Виробничі запаси				
3.	Товари				
4.	Дебіторська заборгованість				
5.	Поточні фінансові інвестиції				
6.	Кошти у національній валюті				
7.	Статутний капітал				
8.	Нерозподілений прибуток				
9.	Зобов'язання за короткостроковими кредитами банку в національній валюті				
10.	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги				
11.	Зобов'язання за розрахунками з бюджетом				

* Відображення операції у бухгалтерському обліку потрібно проводити у гривнях з копійками. Оскільки вхідні дані балансів подані у тис. грн, то для зручності варто розглядати даний приклад в одиницях заповнення балансу.

Відображення в обліку підприємства С отримання активів і пасивів від підприємств А і В унаслідок злиття подати в таблиці такої форми.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума		
		Дт	Кт	I	II	
1.	Формування статутного капіталу шляхом об'єднання					
<i>Отримано:</i>				A	B	A+B
2.	основні засоби					
3.	виробничі запаси					
4.	товари					
5.	дебіторська заборгованість					
6.	поточні фінансові інвестиції					
7.	кошти в національній валюті					
8.	статутний капітал					
9.	нерозподілений прибуток					
10.	зобов'язання за довгостроковими кредитами банку в національній валюті					
11.	кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги					
12.	зобов'язання за розрахунками з бюджетом					

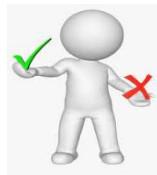
Завдання 2. На основі наведених нижче в таблиці даних витягу із розподільчого балансу сформувавши бухгалтерські записи з передачі відповідних активів і пасивів від підприємства А, що підлягає реорганізації, новому виділеному підприємству С. Рішенням про виділ було прийнято в пропорції переходу статутного капіталу в розмірі 50:50.

Стаття	Код рахунку	А	А	С
		(до реорг.)	(після реорг.)	
Сума, тис. грн				
Первісна вартість основних засобів	10	80	40	40
Накопичений знос основних засобів	13	(28)	(10)	(18)
Готова продукція	26	34	15	19
Товари	28	18	8	10
Дебіторська заборгованість:	36	70	30	40
Передоплата постачальникам	371	12	12	0
Грошові кошти у національній валюті	301, 311	5	1	4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	64	4	4	0
Податкові зобов'язання з ПДВ	643	5	0	5
Податковий кредит з ПДВ	644	2	2	0
Зареєстрований капітал	40	50	25	25
Нерозподілений прибуток	441	10	5	5
Дооцінка основних засобів	423	15	12	3
Аванси отримані	681	30	0	30
Розрахунки з постачальниками	631	80	46	34
Кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	64	3	3	0
Кредиторська заборгованість за розрахунками з Пенсійним фондом	65	2	2	0
Заборгованість з оплати праці	66	4	4	0
Заборгованість перед іншими кредиторами	685	4	1	3
Разом:		0	144	377

Примітка: при формуванні розподільчого балансу враховано суми дооцінки вартості об'єктів основних засобів до тих, переоцінка яких здійснювалася; при передачі передплат, отриманих від покупців (суми за Кт 681) пропорційно передаються і суми за Дт 643; розрахунки з бюджетом та органами соціального страхування не передаються.

Завдання 3. Відобразити в обліку ліквідацію акцій ПрАТ через його перетворення у ТОВ та формування статутного капіталу новоствореного ТОВ у таблиці такої форми.

№ з/п	Зміст операції	Облік у ПрАТ		Облік у ТОВ		Сума, тис. грн
		Дт	Кт	Дт	Кт	
1.	Вилучені акції ПрАТ, що підлягають обміну на частки в ТОВ					100
2.	Списані вилучені акції ПрАТ					100
3.	Здійснена державна реєстрація ТОВ					100
4.	Визнані оплаченими частки учасників ТОВ					100

Тести

1. Яке з двох понять є ширшим – санація чи реструктуризація?
 - а) реструктуризація;
 - б) санація;
 - в) обидва поняття є ідентичними.
2. Проведення змін в організаційній та в управлінській сфері підприємства для підвищення його конкурентоспроможності на ринку – це:
 - а) реструктуризація управління підприємством;
 - б) реструктуризація виробництва та активів;
 - в) фінансова реструктуризація пасивів;
 - г) корпоративна реструктуризація (реорганізація).
3. Зміна структури та розмірів власного та залученого капіталу, а також суттєві зміни у проведенні інвестиційної діяльності підприємства, – це:
 - а) реструктуризація управління підприємством;
 - б) реструктуризація виробництва та активів;
 - в) фінансова реструктуризація пасивів;
 - г) корпоративна реструктуризація (реорганізація).
4. Досягнення ефекту синергізму, прагнення заволодіти ліцензіями, ноу-хау, зменшення кількості конкурентів тощо є передумовами для проведення:
 - а) укрупнення підприємств;
 - б) подрібнення підприємств;
 - в) перетворення підприємств;
 - г) ліквідації підприємства.
5. Якого виду укрупнень не існує?
 - а) горизонтального;
 - б) вертикального;
 - в) діаметрального;

г) діагонального.

6. Учасниками операції злиття бути не можуть:

а) товариства з обмеженою відповідальністю;

б) акціонерні товариства;

в) фізичні особи-підприємці;

г) усі вказані вище можуть брати участь у злитті.

7. Чинним законодавством України можливість приєднання філії однієї юридичної особи до іншої юридичної особи ...

а) не передбачено;

б) можливо за умови досягнення домовленості про умови переходу активів і пасивів;

в) неможливо.

8. Придбання корпоративних прав підприємства, у результаті чого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю такого підприємства, – це:

а) поглинання;

б) аквізиція;

б) перетворення;

г) укрупнення.

9. Спосіб реорганізації, який передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства, – це:

а) приєднання;

б) перетворення;

в) виділ;

г) правильні відповіді а) та в).

10. При формуванні інформації в передавальному акті необхідно подати таку інформацію та дотримуватися таких умов:

а) наявність інформації про правонаступництво за всіма зобов'язаннями юрособи, що припиняється, щодо всіх її кредиторів і боржників, включаючи оспорюванні сторонами зобов'язання;

б) формувати у вигляді комплекту «заключної» фінансової звітності;

в) повинен бути затверджений на загальних зборах та переданий державному реєстратору за місцем реєстрації припиненого та новоствореного підприємств;

г) усі відповіді правильні.

Порядок подання завдань на перевірку

Виконайте завдання у Word, збережіть файл під назвою Пр4_Прізвище та надайте на оцінювання в Moodle.

QR-код сторінки: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

Змістовий модуль 5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЙОГО ЛІКВІДАЦІЇ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема 11. Порядок припинення підприємства та особливості обліку при цьому

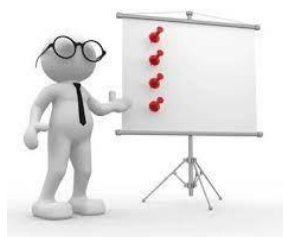
11.1 Порядок добровільного припинення підприємства та особливості обліку при цьому.

11.2 Порядок примусової ліквідації підприємницької діяльності.

11.3 Призупинення діяльності філії або її ліквідація.

11.4 Умови та порядок припинення діяльності фізичної особи-підприємця.

11.5 Формування облікової та податкової звітності на стадії ліквідації підприємницької діяльності.

Теоретичні основи практичного заняття

Говорячи про процес ведення обліку доходів і витрат під час ліквідації платника податку, варто пам'ятати, що особою, відповідальною за погашення грошових зобов'язань чи податкового боргу платника податків, є:

✓ стосовно платника податків, який ліквідується, – ліквідаційна комісія або інший орган, що проводить ліквідацію згідно із законодавством України;

✓ щодо філій, відділень, інших відокремлених підрозділів платника податків, що ліквідується, – такий платник податків. Ліквідація юридичної особи є підставою для припинення податкового обов'язку (п. 37.3 статті 37 Податкового кодексу України).

Так, підприємство, що підпадає під дію п. 57.1 статті 57 цього Кодексу та розпочало процедуру ліквідації, припиняє сплачувати авансові внески у звітному місяці, в якому в установленому порядку до контролюючого органу подається ліквідаційний баланс. Нараховані таким платником авансові внески враховуються у зменшення задекларованих зобов'язань в останній декларації з податку на прибуток, що подається платником.

За наявності переплати платник податків подає заяву на повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань у довільній формі, в якій зазначає напрям перерахування коштів (п. 43.4 статті 43 ПКУ).

Якщо підприємство є платником ПДВ, то воно виписує податкові накладні так, як і до початку процедури ліквідації. Звітність до податкових органів і

фондів соціального страхування підприємство подає до моменту зняття його з обліку як платника податків і внесків. Статистичну звітність підприємство подає до виключення з ЄДРПОУ.

Щодо звітності ліквідовуване підприємство зобов'язане подати комплект річної фінансової звітності. Згідно з п. 13 НП(С)БО 1 звітним періодом підприємства, що ліквідується, є період від початку року і до моменту ліквідації. Такий же комплект звітності потрібно подати до органів статистики. До складу такої звітності входить баланс. Розрізняють різні види балансів на стадії ліквідації.

Ліквідація підприємства є підставою для розірвання трудового договору згідно з п. 1 статті 40 Кодексу законів про працю (КЗпП). У разі повної ліквідації підприємства згода профспілки на звільнення працівників не потрібна (ч. 1 статті 43 КЗпП). Про майбутню ліквідацію і звільнення працівників необхідно ознайомити під розписку за два місяці до дати їх звільнення (стаття 49-2 КЗпП). Одночасно необхідно надіслати інформацію про вивільнення працівників і в центр зайнятості – за формою 4-ПН, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 31.05.2013 р. № 317.

Звільненим працівникам потрібно виплатити вихідну допомогу в розмірі не менше середньомісячного заробітку згідно зі статтею 44 КЗпП. У статті 116 КЗпП передбачено термін розрахунку з працівниками: підприємство, яке ліквідується, має провести остаточні розрахунки з працівниками у день звільнення кожного з них, при цьому кожен працівник повинен отримати інформацію про належні йому суми в письмовій формі. Підприємство повинно виплатити працівникові всі належні суми, у тому числі компенсацію за невикористані дні відпустки (нараховані суми, у т. ч. і суму вихідної допомоги) та видати трудову книжку.

У подальшому необхідно закрити всі банківські рахунки підприємства, залишивши один, який використовуватиметься для проведення розрахунків за операціями з ліквідації.

Після закінченні строку для висунення вимог кредиторомі необхідно розпочинати розгляд фактично заявлених вимог (індивідуально кожен претензію конкретного кредитора). За результатами розгляду необхідно скласти реєстр кредиторів, чії вимоги підлягають погашенню. Якщо кредитор не висунув вимог до підприємства протягом встановленого терміну, то такі вимоги вважаються погашеними. Проте буває й так, що кредитор заявив про свої вимоги вже після закінчення терміну, встановленого ліквідаційною комісією для їх пред'явлення. У цьому випадку такі вимоги задовольняють за рахунок майна ліквідованого підприємства, що залишилося після задоволення всіх вимог кредиторів, які були заявлені вчасно (ч. 4 статті 112 ЦКУ).

Після цього ліквідаційна комісія складає проміжний ліквідаційний баланс, який містить відомості про склад майна підприємства і про реєстр вимог кредиторів.

У разі, коли майна підприємства достатньо для задоволення всіх вимог його кредиторів, усі ці вимоги задовольняються повністю, в порядку

черговості, передбаченої статтею 112 ЦКУ. В іншому випадку, якщо майна не вистачає, заявлені вимоги кредиторів виплачують в установленому порядку черговості (стаття 112 ЦКУ).

На дату прийняття рішення про ліквідацію підприємство востаннє складає «традиційну» фінансову звітність згідно з вимогами ч. 3 статті 13 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Звітним періодом буде період з початку звітного року до дати прийняття рішення про ліквідацію. Всі операції, які будуть проведені після цієї дати, будуть відображатися в ліквідаційному балансі. Складанню ліквідаційного балансу передую велика підготовча робота (рис. 6.1).

Рисунок 6.1 – Передумови формування нульового ліквідаційного балансу

До сформованого ліквідаційного балансу додають:

- ✓ інформацію про склад ліквідаційної маси (дані інвентаризації основних засобів, товарно-матеріальних цінностей та взаєморозрахунків);
- ✓ відомості про реалізацію об'єктів ліквідаційної маси з інформацією за відповідними договорами купівлі-продажу;
- ✓ копії договорів купівлі-продажу, накладних та актів прийому-передачі основних засобів та товарно-матеріальних цінностей;
- ✓ реєстр заявлених та погашених вимог кредиторів;
- ✓ копії документів, що підтверджують погашення вимог кредиторів.

Загальні питання інвентаризації ліквідаційної маси регулюються нормами Закону України «Про бухгалтерський облік» та Положення про

інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 р. № 879. Інвентаризації підлягає кожна стаття балансу, включаючи дебіторську та кредиторську заборгованість. До початку проведення інвентаризації доцільно виявити і списати непридатні запаси, неліквідні запаси, провести їх уцінку до ціни можливої реалізації. Підсумкові результати інвентаризації (надлишки та недостачі) повинні бути відображенні у бухгалтерському обліку в період між прийняттям рішення про ліквідацію та до дати формування ліквідаційного балансу.

У деяких випадках обов'язково слід провести незалежну оцінку із залученням професійного оцінювача (стаття 7 Закону «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»), зокрема:

- ✓ при ліквідації державних, комунальних підприємств і підприємств із державною часткою майна;
- ✓ при проведенні переоцінки основних засобів для цілей бухгалтерського обліку.

За даними інвентаризації матеріальних цінностей надлишки запасів як зазвичай оприбутковують на дебет рахунків 20, 22, 25, 26, 27, 28 у кореспонденції з кредитом субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності»; недостачу запасів списують у дебет субрахунку 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» з кредиту рахунків обліку таких запасів.

Під час інвентаризації взаєморозрахунків виявляються дебіторська і кредиторська заборгованості, за якими минув строк позовної давності. Кредиторську заборгованість із терміном позовної давності списують на субрахунок 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості». Безнадійну дебіторську заборгованість виключають зі складу активів одночасно зі зменшенням резерву сумнівних боргів згідно з п. 11 П(С)БО 10.

Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації (п. 24 П(С)БО 9). При зміні первісної вартості запасів необхідно здійснити відповідні записи в бухгалтерському обліку. Згідно з п. 27 П(С)БО 9 сума, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, а також вартість повністю втрачених (зіпсованих або відсутніх) запасів списується на витрати звітного періоду (субрахунки 946, 947). Суми недостач і втрат від псування цінностей до прийняття рішення про конкретних винуватців відображаються на позабалансових рахунках (рахунок 07). Після встановлення винних осіб, які мають відшкодувати втрати, належну до відшкодування суму зараховують до складу дебіторської заборгованості (або інших активів) і доходу звітного періоду проводкою Дт 375 Кт 716.

У податковому обліку з податку на прибуток інвентаризаційні надлишки товарно-матеріальних цінностей та основних засобів включають до складу доходу на підставі п.п. 135.5.4 ПКУ. Вартість основних засобів, оприбуткованих як інвентаризаційні надлишки, в податковому обліку не амортизується, а дохід від їх реалізації визначається за правилами, встановленими в абзаці третьому п. 146.13 ПКУ. Дохід від реалізації

товарно-матеріальних цінностей, оприбуткованих у результаті інвентаризації, визначається за загальними правилами (п.п. 135.4.1 ПКУ) одночасно з визнанням витрат згідно з п.п. 138.1.1, п. 138.8 ПКУ.

Варто наголосити, що платники єдиного податку не включають вартість інвентаризаційних надлишків до складу доходу. Згідно з п. 292.1 ПКУ доходом платника єдиного податку є будь-який дохід, одержаний ним протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій), а також доходи у матеріальній або нематеріальній формі, визначені п. 292.3 ПКУ. Очевидно, що надлишки товарно-матеріальних цінностей, виявлені під час інвентаризації, не відповідають визначенню доходу в грошовій формі. Не підпадають вони і під дію п. 292.3 ПКУ, згідно з яким у дохід платника єдиного податку включають вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів. Поняття безоплатно отриманих товарів для цілей оподаткування платників єдиного податку чітко визначено в цьому ж пункті: такі товари повинні бути надані платнику єдиного податку згідно з письмовими договорами, за якими не передбачено грошової або іншої компенсації вартості таких товарів (робіт, послуг) чи їх повернення, або ж це можуть бути товари, які були передані на відповідальне зберігання платнику єдиного податку, а потім були ним використані. Більше ніяких тлумачень поняття безоплатно отриманих товарів нормами ПКУ не допускається. При інвентаризації ніяких письмових договорів про безоплатне надання або відповідальне зберігання таких товарів не існує. Крім того, не можна встановити дату, на яку слід визнати дохід: згідно з п. 292.6 ПКУ такою датою є дата надходження коштів у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, а також дата підписання платником єдиного податку акта прийому-передачі безоплатно отриманих товарів. У разі оприбуткування інвентаризаційних надлишків такі акти не підписуються.

Крім цього, п. 1 розділу III П(С)БО 27 вимагає, щоб підприємства перевіряли необоротні активи щодо їх знецінення у порядку, передбаченому П(С)БО 28, що доцільно провести одночасно з інвентаризацією. Згідно з п. 15 П(С)БО 28 втрати від зменшення корисності активу визнаються іншими витратами (субрахунок 972), а щодо активів, відображених в обліку за переоціненою вартістю, – у порядку, передбаченому П(С)БО 7 і П(С)БО 8 з одночасним зменшенням його балансової (залишкової) вартості. Після визнання втрат від знецінення активу його амортизація нараховується виходячи з нової балансової (залишкової) вартості такого активу і переглянутого (у разі зміни) строку його корисного використання (експлуатації).

При відновленні корисності активів слід визнати інший дохід (субрахунок 742), а щодо активів, відображених в обліку за переоціненою вартістю, облік ведеться в порядку, передбаченому П(С)БО 7 і П(С)БО 8. Однак, враховуючи реальні терміни ліквідації підприємства, відновлення корисності активів протягом цих термінів є малоімовірним.

Після закінчення строку для висунення вимог кредиторами можна скласти проміжний ліквідаційний баланс. Такий термін учасники

підприємства самостійно встановлюють під час прийняття рішення про ліквідацію та фіксують у протоколі зборів учасників, проте термін не може бути менше двох місяців і не більше шести місяців з дати опублікування оголошення про початок процедури ліквідації підприємства (ч. 5 статті 105 ЦКУ).

У цьому балансі вже повинні бути відображені уточнені суми заборгованості – з урахуванням висунутих вимог кредиторів і з урахуванням списання безнадійної дебіторської та кредиторської заборгованості. Також до закінчення цього терміну бажано завершити й інвентаризацію активів, щоб мати інформацію про вартість і склад ліквідаційної маси, яка може бути використана для виконання вимог кредиторів.

Форма ліквідаційного балансу законодавчо не встановлена, тому підприємства можуть використовувати власні форми, при цьому за основу можна взяти форми, встановлені НП(С)БО 1 та П(С)БО 25.

Згідно з ч. 8 статті 111 ЦКУ після закінчення строку, встановленого для прийому вимог кредиторів, підприємство розпродує активи, веде роботу з дебіторами щодо виплати дебіторської заборгованості, виробляє погашення кредиторської заборгованості в порядку черговості задоволення вимог кредиторів (стаття 112 ЦКУ), у тому числі з оплати праці тощо. Усі ці операції відображають у бухгалтерському обліку за звичайним порядком.

Якщо після погашення всіх вимог кредиторів у підприємства ще залишається якесь майно (кошти, необоротні активи, запаси), це майно розподіляють між учасниками підприємства, якщо інший порядок не встановлений установчими документами підприємства або законом (ч. 12 статті 111 ЦКУ). Перед таким розподілом складають ліквідаційний баланс (ч. 11 статті 111 ЦКУ). Форма його може бути така ж сама, як і форма проміжного ліквідаційного балансу. Між датами проміжного та ліквідаційного балансів підприємство має провести всі розрахунки з бюджетом за податками і єдиним соціальним внеском, пройти перевірки, сплатити суми, донараховані в результаті перевірок.

Після всіх вищевказаних розрахунків на балансі підприємства не повинно залишитися жодного майна, капіталу і зобов'язань (див. лист МФУ від 02.08.07

№31-34000-10-10/15607). Усі показники ліквідаційного балансу на дату ліквідації будуть нульовими. Остаточний ліквідаційний баланс затверджується рішенням засновників (учасників) або уповноваженого ними органу.

На дату складання ліквідаційного балансу (якщо філія була виділена на окремий баланс) проводиться інвентаризація активів і зобов'язань філії. Потім матеріальні цінності та зобов'язання філії передаються головному підприємству. Подальші дії, пов'язані із закриттям філії і виконанням її зобов'язань, здійснює головне підприємство.

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Кореспонденція рахунків		
			Дт	Кт	Сума, грн
	2	3	4	5	6
Облік у філії					
	Передано головному підприємству об'єкти ОЗ	Акт типової форми № ОЗ-1	683	10	215 000
			131	683	72 000
	Передано головному підприємству запаси	Накладна типової форми № М-11	683	20	312 000
	Перераховано кошти на розрахунковий рахунок головного підприємства	Платіжне доручення	683	311	150 000
Облік у головного підприємства					
	Отримано об'єкт основних засобів від філії	Акт типової форми № ОЗ-1	10	683	215 000*
			683	131	72 000
	Отримано запаси	Накладна типової форми № М-11	20	683	312 000
	Отримано кошти	Виписка банку	311	683	150 000
	Відображено реалізацію запасів	Виписка банку, договір купівлі-продажу	361	712	420 000
	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	712	641	70 000
<p>* Вартість отриманих головним підприємством об'єктів ОЗ підлягає обліку у відповідній групі та амортизації згідно зі ст. 145 ПКУ. При цьому з метою нарахування амортизації балансова вартість таких об'єктів обчислюватиметься, виходячи з їх залишкової вартості на момент отримання. Тобто в нашому випадку, виходячи з вартості 143 000 грн (215 000 грн – 72 000 грн).</p>					

Контрольні запитання

1. Який порядок добровільного припинення підприємства відповідно до чинного законодавства?
2. Окресліть права ліквідаційної комісії.
3. Окресліть обов'язки ліквідаційної комісії.
4. Який порядок примусової ліквідації підприємницької діяльності?
5. Розкрийте сутність призупинення діяльності філії.

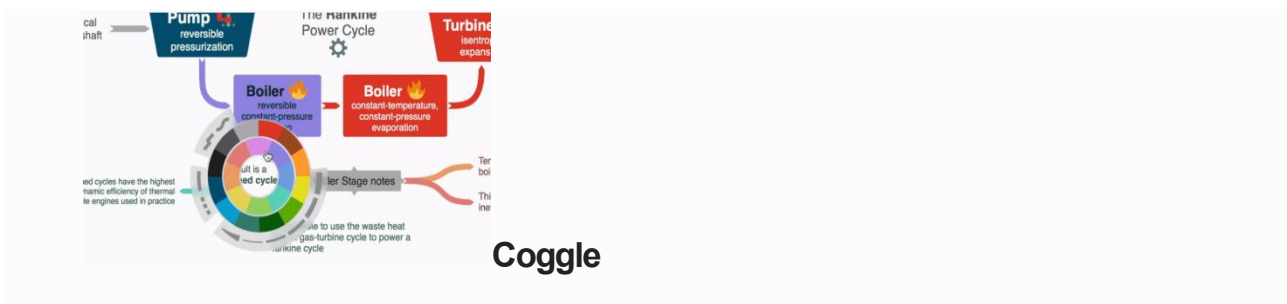
6. Розкрийте сутність ліквідації діяльності філії.
7. Охарактеризуйте умови та порядок припинення діяльності фізичної особи-підприємця.
8. Розкрийте особливості ведення обліку на стадії ліквідації підприємницької діяльності.
9. Яким чином відбувається формування облікової та податкової звітності на стадії ліквідації підприємницької діяльності?

Інтерактивні вправи

 Побудувати ментальну карту до однієї із запропонованих нижче тем та презентувати доповідь на практичному занятті.

1. Умови та порядок добровільного припинення підприємства.
2. Умови та порядок примусової ліквідації підприємницької діяльності.
3. Умови та порядок припинення діяльності фізичної особи-підприємця.

Перейдіть за посиланням та завантажте програму для побудови ментальної карти: <https://chrome.google.com/webstore/detail/coggle-collaborative-mind/hbcaposoafbfccjgdgammadkndakcfoi?hl=uk>

Практичні завдання

Завдання 1. Підприємством було прийнято рішення про ліквідацію. Ліквідаційна комісія повідомила в письмовій формі всіх кредиторів про майбутню ліквідацію (згідно зі статтею 105 Цивільного кодексу). На підприємстві було проведено інвентаризацію. Звертаємо увагу, що під час інвентаризації слід обов'язково перевірити стан розрахунків з дебіторами та кредиторами (з відповідним оформленням актів звірок).

Відобразити у таблиці результати інвентаризації на стадії ліквідації в бухгалтерському обліку, якщо під час інвентаризації були виявлені відхилення.

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1.	Оприбутковано надлишки виявлених основних засобів			2000
2.	Оприбутковано надлишки запасів			1000
3.	Списано залишкову вартість об'єкта основних засобів, якого не вистачає			1500
4.	Списано суму зносу			500
5.	Відображено суму нестачі на позабалансовому рахунку			1500
6.	Виявлено особу, винну в нестачі			1500
7.	Списано суму нестачі з позабалансового рахунку методом сторно			1500
8.	Внесено суму нестачі винною особою в касу підприємства			1500
9.	Виявлено нестачу запасів, винну особу не встановлено			300

Завдання 2. Підприємством «Магнолія» було прийнято рішення про ліквідацію у зв'язку із досягненням мети, задля якої воно було створене. Ліквідаційна комісія належним чином повідомила всіх кредиторів про майбутню ліквідацію та провела відповідні розрахунки із ними. Після завершення погашення заборгованостей із заявленими кредиторами було сформовано проміжний ліквідаційний баланс.

Проміжний ліквідаційний баланс ТОВ «Магнолія»					
Актив	Код рядка	Сума	Пасив	Код рядка	Сума
I. Необоротні активи			I. Власний капітал		
Основні засоби:	1010		Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	35 000
Первісна вартість	1011	20 000	Додатковий капітал	1410	5000
Знос	1012	(13 000)	Резервний капітал	1415	10 000
Усього за розділом I	1095	7000	Нерозподілений прибуток	1420	25 000
II. Оборотні активи			Усього за розділом I	1495	75 000
Запаси	1100	18000	II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Гроші та їх еквіваленти	1165	50000	Усього за розділом II	1595	-
Усього за розділом II		68 000	III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			Усього за розділом III	1695	-
	1200		IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття		
Баланс	1300	75 000	Баланс	1900	75 000

Відобразити в обліку списання майна в рахунок розподілу майна між учасниками. Розв'язання провести у таблиці такої форми.

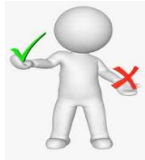
№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Відображено заборгованість підприємства перед учасниками на суму:			
	статутного капіталу			
2	додаткового капіталу			
3	резервного капіталу			
4	нерозподіленого прибутку			
5	Передано учасникам: основні засоби (на залишкову вартість) на суму зносу			
6	матеріали			
7	готову продукцію			
8	товари			
9	кошти з розрахункового рахунку на рахунок учасників			

Завдання 3. Відобразити в обліку процедуру ліквідації ТОВ «Сузір'я» та скласти ліквідаційний баланс на основі наведених нижче даних про залишки активів і капіталу, зобов'язання та операції, що відбулися в процесі ліквідації.

Баланс ТОВ «Сузір'я» на початок ліквідаційної процедури, тис. грн			
Актив		Пасив	
Стаття активу	Сума	Стаття пасиву	Сума
Основні засоби:		Статутний капітал	21,0
– залишкова вартість	57,3	Нерозподілений прибуток	
– первісна вартість	82,3	(непокритий збиток)	2,2
Виробничі запаси	5,7	Короткострокові кредити банку	10,2
Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті	20,8	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	22,8
		Поточні зобов'язання за розрахунками:	
		– із бюджетом	10,1
		– за страхуванням	2,3
		– з оплати праці	15,2
Баланс	83,8	Баланс	83,8

У процесі ліквідації ТОВ «Сузір'я» здійснено такі операції:

- ✓ реалізовано основні засоби – 89 тис. грн.
- ✓ реалізовано запасів на суму 24 тис. грн.
- ✓ виплачено вихідну допомогу працівникам – 27 тис. грн.
- ✓ сплачено державне мито за ліквідацію – 2 300 грн.
- ✓ понесено витрати на публікацію оголошення про порушення справи про банкрутство, публікацію про порядок продажу майна банкрута та витрати на оплату праці арбітражного керуючого – 8 тис. грн.

Тести

1. Юридична особа є такою, що припинила свою діяльність, з дати:
 - а) прийняття рішення про ліквідацію;
 - б) внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи;
 - в) формування ліквідаційного балансу;
 - г) повернення усіх видів заборгованостей за зобов'язаннями.
2. Під час ведення ліквідаційного обліку проводять інвентаризацію:
 - а) каси та грошових коштів;
 - б) необоротних та оборотних активів;
 - в) інвентаризації підлягає кожна стаття балансу;
 - г) інвентаризацію не проводять взагалі.
3. Ліквідаційний період на підприємстві розпочинається з дати:
 - а) прийняття власником підприємства (або уповноваженою на те особою) рішення про ліквідацію;
 - б) виникнення непередбачуваних економічних обставин на підприємстві;
 - в) із моменту внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи;
 - г) у будь-якому випадку, вказаному вище.
4. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку ліквідаційна комісія може обрати один із варіантів:
 - а) до моменту ліквідації тримати в штаті попередніх бухгалтерів, з якими був укладений трудовий договір;
 - б) найняти за строковим трудовим договором на період ліквідації окремого бухгалтера чи кілька бухгалтерів;
 - в) скористатися послугами фахівця з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець;
 - г) доручити ведення бухгалтерського обліку аудиторській фірмі;
 - д) вести облік самостійно (доручити його одному чи кільком членам ліквідаційної комісії);
 - е) жоден із вказаних варіантів;
 - є) усі вказані варіанти можливі.
5. Відповідальність за бухгалтерський облік господарських операцій, пов'язаних із ліквідацією підприємства, включаючи оцінку майна і зобов'язань підприємства та складання ліквідаційного балансу та фінансової звітності, покладається на:
 - а) керівництво підприємства (або уповноважену особу);
 - б) головного бухгалтера підприємства;
 - в) ліквідаційну комісію;
 - г) аудиторську компанію, що проводила попередній аудит.
6. Ліквідація підприємства не здійснюється в таких випадках:
 - а) після закінчення терміну, на який створювалося підприємство;

- б) при зміні власника підприємства;
- в) при досягненні мети, поставленої при створенні підприємства;
- г) при забороні діяльності підприємства;
- д) при визнанні підприємства банкрутом.

7. У який термін учасники юридичної особи зобов'язані письмово повідомити про припинення юридичної особи орган, що здійснює державну реєстрацію, який вносить до Єдиного державного реєстру відомості про те, що юридична особа перебуває у процесі припинення?

- а) п'яти днів;
- б) трьох днів;
- в) десяти днів;
- г) за місяць.

8. Черговість задоволення вимог кредиторів у процедурі ліквідації за рішенням власника встановлена:

- а) нормами Податкового кодексу України;
- б) нормами Цивільного кодексу України;
- в) нормами Господарського кодексу України;
- г) Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

9. Принцип безперервності передбачає, що оцінка активів і зобов'язань здійснюється, виходячи з такого припущення:

- а) підприємство має намір або потребу значно скорочувати свою діяльність;
- б) підприємство має намір або потребу ліквідуватися;
- в) підприємство не має наміру або потреби ліквідуватися чи значно скорочувати свою діяльність;
- г) усі вказані вище припущення не відповідають дійсності.

10. До якої черги задоволення вимог кредиторів належать вимоги до сплати податків і зборів?

- а) першої;
- б) другої;
- в) третьої;
- г) четвертої;
- д) п'ятої.

11. Яким чином спрямовуються кошти на задоволення вимог кредиторів?

- а) у черговості в міру їх виникнення;
- в) залежно від суми боргу;
- б) у черговості, передбаченій законодавчо;
- г) за рішенням власника або уповноваженого ним органу.

Порядок подання завдань на перевірку

Виконайте завдання у Word, збережіть файл під назвою Пр5_Прізвище та надайте на оцінювання в Moodle.

QR-код сторінки: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

Змістовий модуль 6. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ВИЗНАНІ БАНКРУТОМ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема 12. Нормативно-правове регулювання та облік на підприємствах, що визнані банкрутом

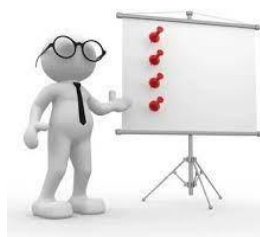
12.1 Поняття неплатоспроможності та банкрутства підприємства. Шляхи запобігання їм.

12.2 Судові процедури, що застосовуються до неплатоспроможного боржника.

12.3 Поняття ліквідаційної процедури при визнанні підприємства банкрутом.

12.4 Порядок ведення обліку на підприємстві-банкруті та формування ліквідаційних балансів.

12.5 Аналітична оцінка ймовірності банкрутства підприємства.

Теоретичні основи практичного заняття

Після проведення інвентаризації та оцінки майна боржника ліквідатор розпочинає продаж майна банкрута на відкритих торгах, якщо комітетом кредиторів не встановлено інший порядок продажу майна банкрута. Відобразимо дані операції на рахунках бухгалтерського обліку на умовному прикладі 1.

Витяг з балансу ТОВ «Фієста» на початок ліквідаційної процедури

(тис. грн.)

Актив			Пасив		
Стаття	Код	Сума	Стаття	Код	Сума
Основні засоби	1010	25,10	Зареєстрований капітал	1400	10,4
Первісна вартість	1011	48,10	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3,00
Знос	1012	(23,00)			
Оборотні активи	1100		Довгострокові кредити банків	1510	8,00
Запаси	1100	26,00	Короткострокові кредити банків	1600	0,60
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	25,00	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	36,30
Гроші та їх еквіваленти	1165	0,20	Поточна кредиторська заборгованість за:		
			розрахунками з бюджетом	1620	10,20
			розрахунками зі страхування	1625	2,10
розрахунками з оплати праці	1630	5,70			
Баланс:	1300	76,30	Баланс:	1900	76,30

У другій таблиці представлено процес реалізації майна банкрута з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку.

Відображення у бухгалтерському обліку процесу реалізації майна підприємства-банкрута

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	Відображено реалізацію частини об'єктів основних засобів (з ПДВ)	377	712	50520
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	712	641	8420
3	Списано залишкову вартість частини об'єктів основних засобів, що були реалізовані	286	10	18500
		943	286	18500
4	Списано суму зносу	131	10	11000
5	Списано доходи та витрати від реалізації основних засобів на фінансові результати	712	793	42100
		793	943	18500
6	Реалізовано:- МПП - готову продукцію	361	712	6500
		361	701	30000
7	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	712	641	1083
		701	641	5000
8	Списано собівартість реалізованих:- МПП - готової продукції	943	22	3000
		901	26	23000
9	Списано доходи та витрати від реалізації МПП та готової продукції на фінансові результати	712	791	5417
		701	791	25000
		791	943	3000
		791	901	23000
10	Отримано на поточний рахунок грошові кошти за продані: – основні засоби – МПП – товари	311	377	50520
		311	361	6500
		311	361	30000

Усі заявлені претензії (вимоги) кредиторів підприємства-боржника, що ліквідується, задовольняються за рахунок майна даного підприємства. Саме за рахунок отриманих від реалізації майна коштів і тих, що були в наявності підприємства-боржника, ліквідаційна комісія погашає зобов'язання за законом встановленою черговістю (а точніше: ст. 45 Закону України «Про банкрутство»).

У наступній таблиці представлено порядок задоволення вимог кредиторів на рахунках бухгалтерського обліку.

Відображення порядку задоволення вимог кредиторів на рахунках бухгалтерського обліку

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Задоволення вимог кредиторів першої черги			
1	Задоволено вимоги кредиторів, що забезпечені заставою (основні засоби, що перебували у заставі було реалізовано раніше)	50, 60, 63...	311

Продовження таблиці

1	2	3	4
2	Виплачено вихідну допомогу звільненим працівникам банкрута: - нараховано допомогу - виплачено допомогу	949 301 661	661 311 301
3	Погашено короткостроковий кредит	601	311
4	Відображено та погашено витрати на: - оплату державного мита - публікацію оголошення про порушення справи про банкрутство - публікацію інформації про порядок продажу майна банкрута - публікацію інформації щодо поновлення провадження у справі про банкрутство у зв'язку з визнанням мирової угоди недійсною	642 91 685 92 685 92 685	311 685 311 685 311 685 311
5	Відображено та погашено витрати: - арбітражного керуючого, пов'язані з утриманням і збереженням майнових активів банкрутства - кредиторів на проведення аудиту за рахунок їх коштів Відображено та погашено витрати на оплату праці арбітражного керуючого	92 685 92 685 92 301 685	685 311 685 311 685 311 301
Задоволення вимог кредиторів другої черги			
6	Погашено зобов'язання перед працівниками	661	301
7	Погашено зобов'язання, що виникли внаслідок заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян	949 661	661 301
8	Погашено вимоги громадян-довірителів	949 685	685 301
Задоволення вимог кредиторів третьої черги			
9	Сплачено податки, обов'язкові платежі та збори до бюджету	64 65	311 311
Задоволення вимог кредиторів четвертої черги			
10	Погашено зобов'язання перед кредиторами, що не забезпечені заставою	631 50	311 311
11	Погашено зобов'язання перед кредиторами, що виникли під час процедури розпорядження майном чи процедури санації боржника	92 631 685	631 685 311
12	Списано витрати на фінансові результати	79 79 79	92 949 976
13	Відображено збиток	44	79
Задоволення вимог кредиторів п'ятої черги			
14	Відображено заборгованість перед засновниками товариства	40	672
15	Зменшено заборгованість перед засновниками за рахунок отриманих збитків внаслідок ліквідації підприємства	672	44
16	Повернення внесків до статутного капіталу засновникам	672	311

Законодавством передбачено задоволення вимог кредиторів шостої черги, куди включені всі вимоги, що не увійшли до перших п'ять. Після всіх розрахунків необхідно скласти нульовий ліквідаційний баланс. Нижче в таблиці представлено приклад ліквідаційного балансу ТОВ «Фієста».

Ліквідаційний баланс ТОВ «Фієста», тис. грн.

Актив			Пасив		
Стаття	Код	Сума	Стаття	Код	Сума
Основні засоби	1010	0,00	Зареєстрований капітал	1400	0,00
Знос	1012	(0,00)	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	0,00
Оборотні активи	1100		Довгострокові кредити банків	1510	0,00
Запаси	1100	0,00	Короткострокові кредити банків	1600	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0,00	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	0,00
Гроші та їх еквіваленти	1165	0,00	Поточна кредиторська заборгованість за:		
			розрахунками з бюджетом	1620	0,00
			розрахунками зі страхування	1625	0,00
			розрахунками з оплати праці	1630	0,00
Баланс:	1300	0,00	Баланс:	1900	0,00

Аналітична оцінка ймовірності банкрутства підприємства.

Модель прогнозування банкрутства *Альтмана* має такий вигляд:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5,$$

де X_2 – нерозподілений прибуток / усього активів;

X_3 – прибуток до виплати відсотків / усього активів;

X_4 – власний капітал / зобов'язання;

X_5 – чистий дохід / усього активів.

Узагальнюючий показник Z може набувати значень у межах $[-14; +22]$, при цьому підприємства, для яких $Z > 2,9$ потрапляють у групі фінансово стійких, підприємства, для яких $Z < 1,23$ перебувають у групі ризику щодо настання банкрутства в найближчі 2-3 роки, а інтервал $[1,23; 2,9]$ становить зону невизначеності.

У загальному модель *Спрінгейта* має такий вигляд:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4,$$

де X_2 – прибуток до виплати відсотків / усього активів;

X_3 – прибуток до оподаткування / поточні зобов'язання;

X_4 – чистий дохід / усього активів.

Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$, то підприємство – потенційний банкрут, якщо $Z > 2,451$, то загроза банкрутства мінімальна, а отже, підприємство є фінансово надійним.

Модель *Ліса* є більш збалансованою, вона також акцентує увагу на рівні прибутковості діяльності та рентабельності активів підприємства, а також на структурі активів та джерелах їх фінансування.

$$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4,$$

де X_1 – оборотні активи / всього активів;

X_2 – операційний прибуток / усього активів;

X_3 – нерозподілений прибуток / усього активів;

X_4 – власний капітал / зобов'язання.

Модель *Таффлера і Тішоу* має такий вигляд:

$$Z = 0,53X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4,$$

де X_1 – операційний прибуток / поточні зобов'язання;

X_2 – оборотні активи / зобов'язання;

X_3 – поточні зобов'язання / всього активів;

X_4 – чистий дохід / усього активів.

Модель *О. Терещенка* визначається за формулою:

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6,$$

де X_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

X_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

X_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

X_4 – відношення прибутку до виручки;

X_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

X_6 – відношення виручки до основного капіталу.

На основі отриманого результату робиться висновок про ймовірність банкрутства підприємства:

- ✓ коли $Z > 2$ – банкрутство не загрожує;
- ✓ коли $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена;
- ✓ коли $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.

Тобто, коли $Z > 2$ – у підприємства непогані довгострокові перспективи, а якщо $0 < Z < 1$ – банкрутство більш ніж ймовірне.

Посилання на програмний матеріал для опрацювання в СЕЗН ЗНУ:

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

Практичні завдання

Завдання 1. У процесі ліквідації ТОВ «Амстор» ним було здійснено такі операції:

- ✓ реалізовано основні засоби – 242 тис. грн, первісна вартість яких – 290 тис. грн, знос – 170 тис. грн;
- ✓ виплачено вихідну допомогу адміністративному персоналу – 18,5 тис. грн;
- ✓ сплачено штрафні санкції перед контрагентом за невиконання договору за рахунок створеного попередньо ліквідаційного забезпечення – 6,5 тис. грн;
- ✓ сплачено судовий збір – 1 400 грн.
- ✓ понесено витрати на публікацію оголошення про порушення справи про банкрутство – 300 грн;
- ✓ погашено заборгованість перед бюджетом (за податками та платежами) – 12 тис. грн;
- ✓ погашено заборгованість перед банком щодо отриманого довгострокового кредиту – 25 тис. грн.

Відобразити дані операції в системі рахунків бухгалтерського обліку.

Завдання 2. Розрахувати коефіцієнти поточної ліквідності, забезпеченості власними коштами та відновлення (втрати) платоспроможності на основі представлених у таблиці даних витягу із балансу ТОВ «ВікторіКо». На основі отриманих результатів зробити відповідні висновки про платоспроможність ТОВ «ВікторіКо».

Актив	Сума, тис. грн		Пасив	Сума, тис. грн	
	на поч.	на кін.		на поч.	на кін.
Необоротні активи:			Власний капітал:		
Основні засоби	330	850	Зареєстрований капітал	410	320
Оборотні активи:			Нерозподілений прибуток	280	792
Виробничі запаси	120	290	Зобов'язання:		
Готова продукція	100	100	Короткострокові кредити банку	310	700
Дебіторська заборгованість	260	480	Кредиторська заборгованість за роботи, товари, послуги	200	600
Грошові кошти	410	830	Розрахунки перед бюджетом	20	138
Валюта балансу	1220	2550	Валюта балансу	1220	2550

Завдання 3. Господарським судом у межах провадження справи про банкрутство ПАТ «Зоряна» було прийнято рішення про його ліквідацію. На момент прийняття цього рішення статутний капітал ПАТ «Зоряна» складав

1 млн грн. На ведення справи про банкрутство було витрачено суму 35 тис. грн. Чистий дохід від реалізації ліквідаційної маси склав 600 000 грн.

Визначити, в якій черговості та в якому обсязі будуть задоволені вимоги кредиторів, якщо у проміжному ліквідаційному балансі вказані такі показники:

- ✓ заборгованість за виплатами працівникам – 170 000 грн.
- ✓ витрати на оплату отриманих послуг ліквідатора – 20 000 грн.
- ✓ заборгованість перед державним бюджетом зі сплати ПДВ – 30 000 грн.
- ✓ заборгованість перед комерційним банком за кредити, забезпечені заставою 170 000 грн, незабезпечені заставою – 100 000 грн.

- ✓ Заборгованість перед вітчизняними постачальниками – 150 000 грн.

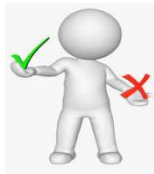
Відобразити наведені зобов'язання в період банкрутства на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 4. Розрахувати ймовірність банкрутства підприємства за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана, Спрінгейта, Ліса та зробити висновки, якщо відомі такі основні показники його діяльності:

- ✓ нерозподілений прибуток – 1,3 тис. грн;
- ✓ загальна сума активів – 10,0 тис. грн, у т. ч. оборотні активи – 6,5 тис. грн;
- ✓ балансовий прибуток – 0,4 тис. грн;
- ✓ курсова вартість акцій – 0,15 тис. грн;
- ✓ позикові кошти – 2,4 тис. грн;
- ✓ чиста виручка від реалізації – 0,7 тис. грн.

Завдання 5. Провести діагностику ймовірності банкрутства за моделлю Таффлера і Тішоу, О. Терещенка та зробити висновки, якщо відомі такі показники:

- ✓ оборотні активи підприємства – 60338 тис. грн;
- ✓ поточні зобов'язання – 12664 тис. грн;
- ✓ власний капітал – 20396 тис. грн;
- ✓ валюта балансу – 161620 тис. грн;
- ✓ чистий дохід підприємства – 9263 тис. грн;
- ✓ валовий прибуток – 4478 тис. грн;
- ✓ чистий прибуток – 4524 тис. грн.

Тести

1. Якими є ознаки критичної неплатоспроможності?

- а) відсутність прибутку та значення коефіцієнта покриття менше 1,5;
- б) відсутність прибутку та значення коефіцієнта забезпеченості активами менше 0,2;
- в) значення коефіцієнта покриття менше 1,5 та коефіцієнта забезпеченості активами менше 0,2.

2. У чому полягає досудове регулювання спорів між підприємствами?

- а) у зверненні кредитора до дебітора з претензією;

б) у будь-якому зверненні кредитора до дебітора з претензією щодо боргу;

в) у письмовому зверненні кредитора до дебітора з претензією.

3. Протягом якого терміну від дня одержання має бути розглянута претензія?

а) термін не регламентований;

б) одного місяця;

в) двох тижнів;

г) півроку.

4. Система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнання боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського стану боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової й виробничої структури боржника, – це:

а) мирова угода;

б) розпорядження майном боржника;

в) санація;

г) ліквідація банкрута.

5. Максимальний строк санації становить:

а) 12 місяців;

б) 24 місяці;

в) 18 місяців;

г) термін не регламентований.

6. За якої умови керівник підприємства в законодавчому порядку усувається від керівництва підприємством і всі обов'язки щодо управління переходять до керуючого санацією?

а) при винесенні судом рішення про ухвалення проведення санації;

б) при поданні до господарського суду плану санації;

в) при прийнятті рішення комітетом кредиторів про доцільність проведення санації;

г) у жодному із вказаних випадків.

7. Чи може керівник підприємства виконувати функції керуючого санацією?

а) ні (чому?);

б) так (за яких умов?).

8. Протягом якого терміну з дня ухвалення рішення про проведення санації керуючий санацією зобов'язаний надати комітету кредиторів план санації?

а) одного місяця;

б) двох тижнів;

в) трьох місяців;

г) термін не регламентований.

9. Ким остаточно затверджується план санації?

а) комітетом кредиторів;

- б) господарським судом;
- в) керуючим санацією;
- г) головою правління підприємства.

10. Аналіз сильних і слабких сторін діяльності підприємства а також перспектив розвитку та наявних загроз – це:

- а) АВС-аналіз;
- б) СВОТ-аналіз;
- в) фінансовий аналіз;
- г) інший варіант.

11. Економічними ознаками санаційної спроможності є здатність підприємства до забезпечення:

- а) ділової активності, ліквідності, прибутковості;
- б) ліквідності, конкурентних переваг, прибутковості;
- в) прибутковості, ділової активності, фінансової стійкості.

12. Фінансова криза – це:

а) фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на фінансові відносини;

б) кінцева стадія не прогнозованого процесу втрати потенціалу розвитку, в процесі якого структура капіталу та ліквідність підприємства погіршуються настільки, що це загрожує його подальшому існуванню;

в) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше ніж через застосування ліквідаційної процедури.

13. Платоспроможність – це:

а) здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання;

б) банкрутство підприємства;

в) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом.

14. Санація підприємства – це:

а) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом;

б) надання підприємству зовнішньої фінансової допомоги;

в) комплекс послідовних, взаємопов'язаних заходів фінансово-економічного, виробничо-технічного, організаційного, соціального характеру, спрямованих на виведення суб'єкта господарювання з кризи й відновлення або досягнення його прибутковості та конкурентоспроможності в довгостроковому періоді.

15. Форми (види) кризи:

а) зовнішня та внутрішня;

б) стратегічна, криза «успіху», неплатоспроможності;

в) криза ліквідності, криза фінансування, криза прибутковості, стратегічна криза.

16. План санації вважається схваленим, якщо на засіданні Комітету кредиторів таке рішення було підтримано:

- а) двома третинами голосів кредиторів – членів Комітету кредиторів;
- б) усіма голосами кредиторів – членів Комітету кредиторів;
- в) 50% + 1 голос кредиторів – членів Комітету кредиторів;
- г) немає правильної відповіді (вказіть її).

17. Термін реалізації плану санації згідно із Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» становить:

- а) 6 місяців;
- б) 12 місяців;
- в) термін не регламентований;
- г) до моменту досягнення мети санації.

18. Основні цілі санації – це:

- а) своєчасно розпізнавати кризові явища та забезпечити достовірність результату розпізнавання;
- б) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом;
- в) подолання як причин кризи (вдосконалення господарської, фінансової, інвестиційної діяльності), так і її симптомів;

г) усі відповіді правильні.

19. План санації складається:

- а) зі вступу та чотирьох розділів;
- б) зі вступу та п'яти розділів;
- в) зі вступу, п'яти розділів, закінчення;
- г) структура законодавчо не регламентована.

20. Модель санації підприємства складається з таких основних блоків:

- а) ідентифікація симптомів кризи, аналіз причин кризи та оцінка можливостей їх усунення, вибір санаційних заходів;
- б) визначення цілей санації, управління санацією, досягнення цілей санації;
- в) немає правильної відповіді (вказіть її).

21. На якій стадії розгляду справи про банкрутство може бути прийнято рішення про укладання мирової угоди?

- а) після проведення підготовчого засідання господарського суду;
- б) після прийняття рішення про проведення санації боржника;
- в) на будь-якій стадії.

22. У якому з випадків вважається прийнятим рішення про укладання мирової угоди зі сторони кредиторів?

- а) усі кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника, висловили письмову згоду на укладення мирової угоди;
- б) усі кредитори висловили письмову згоду на укладення мирової угоди;
- в) більшість кредиторів, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника, висловили письмову згоду на укладення мирової угоди.

23. Заходами щодо відновлення платоспроможності боржника можуть бути:

- а) поглинання, поділ, об'єднання з іншими підприємствами;
- б) поновлення платоспроможності та ліквідності;
- в) закриття нерентабельних виробництв і перепрофілювання виробництва;

г) усі відповіді правильні.

24. Фінансово-економічні заходи з усунення банкрутства – це:

а) заходи, які вдосконалюють організаційну структуру підприємства, звільнюючи підприємства від непродуктивних виробничих структур і поліпшують виробничі відносини між членами трудового колективу;

б) заходи, які відображають фінансові відносини, що виникають у процесі використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства та мобілізації;

в) заходи, які спрямовані на фінансування системи перепідготовки кадрів, пошук і створення нових робочих місць, додаткові соціальні виплати;

г) заходи, які пов'язані з модернізацією та оновленням виробничих фондів зі зменшенням простоїв і підвищенням ритмічності виробництва, скороченням технологічного часу, поліпшенням якості продукції та зниженням її собівартості, вдосконаленням асортименту продукції.

25. Організаційно-правові заходи з усунення банкрутства – це:

а) заходи, які вдосконалюють організаційну структуру підприємства, звільнюючи підприємства від непродуктивних виробничих структур і поліпшують виробничі відносини між членами трудового колективу;

б) заходи, які відображають фінансові відносини, що виникають у процесі використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства та мобілізації;

в) заходи, які спрямовані на фінансування системи перепідготовки кадрів, пошук і створення нових робочих місць, додаткові соціальні виплати;

г) заходи, які пов'язані з модернізацією та оновленням виробничих фондів зі зменшенням простоїв і підвищенням ритмічності виробництва, скороченням технологічного часу, поліпшенням якості продукції та зниженням її собівартості, вдосконаленням асортименту продукції.

26. Соціальні заходи з усунення банкрутства – це:

а) заходи, які вдосконалюють організаційну структуру підприємства, звільнюючи підприємства від непродуктивних виробничих структур і поліпшують виробничі відносини між членами трудового колективу;

б) заходи, які відображають фінансові відносини, що виникають у процесі використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства та мобілізації;

в) заходи, які спрямовані на фінансування системи перепідготовки кадрів, пошук і створення нових робочих місць, додаткові соціальні виплати;

г) заходи, які пов'язані з модернізацією та оновленням виробничих фондів зі зменшенням простоїв і підвищенням ритмічності виробництва, скороченням технологічного часу, поліпшенням якості продукції та зниженням її собівартості, вдосконаленням асортименту продукції.

27. Головною функцією розгляду справи про банкрутство є:

а) відновлення платоспроможності боржника;

б) задоволення вимог кредиторів;

в) оголошення підприємства банкрутом

г) реалізація підприємства-банкрута зацікавленій особі.

28. Яким є загальний строк позовної давності щодо захисту прав на відшкодування основного боргу, встановлений чинним законодавством?

- а) три роки;
- б) шість місяців;
- в) один рік.

29. Хто може бути суб'єктом банкрутства?

- а) відокремлені філії;
- б) фізичні особи;
- в) зареєстровані у відповідному порядку юридичні особи.

30. При якому з наведених видів банкрутства підприємство не є неплатоспроможним?

- а) технічному;
- б) фіктивному;
- в) навмисному.

Порядок подання завдання

Виконайте завдання у Word, збережіть файл під назвою Пр6_Прізвище та надайте на оцінювання в Moodle.

QR-код сторінки: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=13291#section-2>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності : навч. посіб. Тернопіль : ТАЙП, 2016. 283 с.
2. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 451 с.
3. Основи підприємництва : підручник / Т. О. Біляк, С. Ю. Бірюченко, К. О. Бужимська та ін. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с.
4. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності : навч. посіб. Львів : ЛДУВС, 2016. 424 с.

Додаткова:

1. Господарське право України. Загальна частина : підручник. Львів : ЛДУВС, 2017. 484 с.
2. Іванський А. Й. Нормативно-правове регулювання реєстраційної діяльності : комент. довід. Одеса : Гельветика, 2019. 627 с.
3. Карлін М. І. Правові основи підприємництва : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 368 с .

Інформаційні джерела:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 20.05.2024)
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. 30.11.1999 № 291. Дата оновлення: 23.02.2024. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 20.05.2024)
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 19.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 20.05.2024)
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. Дата оновлення: 16.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 20.05.2024)
5. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=92410&cat_id=92408 (дата звернення 20.05.2024)
6. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні. <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 20.05.2024)
7. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 01.04.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 20.05.2024)

8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 20.05.2024)

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Горай О. С. Особливості нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку господарської діяльності в умовах зовнішніх загроз. *Ефективна економіка*. 2016. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5920>

2. Господарське право України. Загальна частина : підручник. Львів : ЛДУВС, 2017. 484 с.

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 08.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 20.05.2024)

4. Денисенко М. П., Колісниченко П. Т. Нормативно-правове забезпечення малим та середнім бізнесом. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2014. № 6. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/8923/1/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE1.pdf

5. Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності : навч. посіб. Тернопіль : ТАЙП, 2016. 283 с.

6. Іванський А. Й. Нормативно-правове регулювання реєстраційної діяльності : комент. довід. Одеса : Гельветика, 2019. 627 с.

7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. 30.11.1999 № 291. Дата оновлення: 23.02.2024. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

8. Карлін М. І. Правові основи підприємництва : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 368 с.

9. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 451 с.

10. Облік та нормативно-правове забезпечення підприємницької діяльності : навч. посіб. / Н. Я. Зарудна, О. М. Кундеус, Т. А. Яковець. Тернопіль : ТАЙП, 2016. 283 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/29421/1/%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba.pdf>

11. Основи підприємництва : підручник / Т. О. Біляк, С. Ю. Бірюченко, К. О. Бужимська та ін. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с.

12. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення: 01.04.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

14. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності : навч. посіб. Львів : ЛДУВС, 2016. 424 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/189/1/xomko%20posib.pdf>

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Сейсебаєва Наталія Григорівна

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБЛІКУ

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»

Рецензент *С.О.Кушнір*

Відповідальний за випуск *Н.М. Проскуріна*

Коректор *Н.Г. Сейсебаєва*